Poštnina plačana.

Leto II., štev. 251 — V Ljubljani, nedelja dne 23. oktobra 1921 — Posamezna štev. 50 par • 2 K

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane celoletno . . 240 K
mesečno . . . . . 20 „
za zased. ozemlje . 360 „
za inozemstvo . . 600 „

Oglasi za vsak mm višine stolpca (58 mm) . 2 K
mali oglasi do 30 mm stolpca (58 mm) . 1 „

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo: Miklošičeva cesta št. 16/I. Telefon št. 73
Upravništvo: Šelenburgova ulica št. 6. Telefon št. 32.
Račun kr. pošt. ček. urada Štev. 11.522.

Karl Habsburg zopet na Madžarskem.

Z ŽENO CITO JE PRISPEL V ŠOPRONJ IN MARŠIRA S ŠTEVILNO VOJSKO NA BUDIMPEŠTO. — DEMARŠA VELIKE ANTANTE. — CASUS BELLI ZA MALO ANTANTO. — KONCENTRACIJA NAŠIH ČET. — KRITIČEN POLOŽAJ V AVSTRIJI. — ITALIJA ZAVEZNIK MADŽARSKE?

Ljubljana, 22. oktobra.

Karel Habsburg je ponovno prelomil svečano obljubo in je včeraj popoldne prispel v aeroplanu na Madžarsko. Poročila pravijo, da je ta slabič, ki je velik le v slabem, tokrat pripeljal seboj svojo ženo, da ne izgubi korajže, kakor o Veliki noči .Danes se Karel Habsburg nahaja na čelu precejšnje vojske na potu proti Budimpešti in ni izključeno, da bo jutri že sedel v starodavnem budimskem gradu ter s proklamacijami odkrival narodu svoje madžarsko srce. Ni izključeno, da pojutrišnjem prične iz Budimpešte pohod na Dunaj, kjer naj madžarski honved razvije prapor madžarskega kralja na stolpih cesarskega Hofburga...

V duhu vidijo zločinski početniki in izvrševatelji karlističnega puča novo «dvojno monarhijo», z Budimpešto kot središčem, sanjajo velike sanje obnovljenja stare cesarske in kraljevske slave in potomec najbolj prokletega rodu med človeštvom sega z drzno roko po žezlu, ki sta mu ga za vedno iztrgali Pravica in Svoboda!

Povratek Karla Habsburga na Madžarsko je političen dogodek največjega pomena. Mir Evrope je ogrožen! Poskus obnovitve habsburškega imperija je najopasnejša pretnja za narode, ki so si priborili svojo svobodo izpod jarma Habsburžanov, katerih tiranija je zanetila svetovni požar.

V trenotku ni važno preiskovati, kako je bilo mogoče, da je mogel Karel Habsburg ponoviti svoj velikonočni puč, ni važno, konštatirati, da je podjetje tokrat očividno mnogo skrbnejše pripravljeno, ni važno razmišljati, katere temne sile in kakšne bledne politične ideologije se skrivajo za zgodovinskimi zastori. Važno je samo eno, da se zločinskemu podjetju, ki grozi zanetiti v srcu Evrope nov krvavi požar, z vsemi sredstvi napravi kraj. Velika antanta izvršuje v Budimpešti demarše in predaje protestne note. Mi vemo ceniti njihovo vrednost. Da ni o Veliki noči jugoslovanska vojska stala pripravljena ob madžarski granici, habsburška restavracija bi se bila že takrat posrečila. Tudi tokrat je najbrž edino od nas in naših prijateljev odvisno, da za vedno pobijemo pošast, ki ogroža našo eksistenco. Glavna svrha male antante je obramba proti opasnosti habsburške restavracije. Poskus take restavracije je po jasnih izjavah naših vodilnih državnikov za nas casus belli. Pri nas (kakor drugod) se nahajamo v hudih notranjih bojih in ostro si stojijo stranke nasproti. Toda trenutek opasnosti nas združuje vse in kakor en mož stoji jugoslovanski narod in zahteva, da upotrebi Jugoslavija vsa sredstva proti uzurpatorju, ki že sanja, kako bo dvignil roko tudi proti naši svobodi.

Besede ne pomagajo mnogo. Največja pogreška bi bila, potisniti veliko afero na diplomatično dolgo klop. Le brzo dejanje more rešiti situacijo brez velikih in hudih posledic. V Beogradu zboruje ministrski svet, v Pragi se vrši jutri kabinetna seja pod Masarykovim predsedništvom. Z Bukarešto smo v trajnem stiku. Strašijo nas z madžarsko - italijanskimi pogodbami, s francoskimi namigavanji. Naše čete marširajo proti granici in že to dejstvo dokazuje, da smo v tem slučaju vendarle odločeni primum vivere deinde philosophari. Le v odločnosti je naš spas.

Konferenca v Portorose odpovedana.

Beograd, 22. oktobra. (Izv.) Konferenca v Portorose je nenadno preložena in odhod delegatov odpovedan. Odpoved je nabrže v zvezi z najnovejšo pustolovščino Karla Habsburga.

POGAJANJA MINISTRA KUMANUDIJA.

London, 22. oktobra. (Izv.) Finančni minister Kumanudi je pričel danes pogajanja glede najetja posojila v Anglji. V tukajšnjih bančnih krogih prevladuje prepričanje, da bodo pogajanja v kratkem ugodno zaključena. Težkoče bodo v kratkem odstranjene. Računa se, da se bo del posojila izplačal v gotovini, del pa v blagu in materijalu. V par dneh dobi minister Kumanudi že projekt posojila. Angleški uradni krogi se živo interesirajo za to, da se posojilo čim prej sklene.

DEMISIJA NEMŠKE VLADE.

Berlin, 22. oktobra. (Izv.) Državni kancelar dr. Wirth je podal državnemu predsedniku Ebertu demisijo celokupnega kabineta. Vzroki odstopa se naznanijo pisneno.

Dunaj, 22. okt. (Izv.) *Karl Habsburg je prispel včeraj ob pol 2. uri popoldne z letalom v Sopronj (Ödenburg), da odkoraka na čelu tamošnjih čet proti Budimpešti. Prvo vest je prinesel na Dunaj tekom noči kurir ententne komisije v Burgenlandu.*

Dunaj, 22. okt. (Izv.) *Karl Habsburg je na svojem poletu vzel s seboj tudi svojo soprogo Zito in se izkrcal ž njo v Šopronju, kar dokazuje, da je njegov povratek skrbno pripravljen. Včeraj zvečer je bila alarmirana šopronjska garnizija. General Hegedüs je revidiral čete in imel nanje nagovor, v katerem jih je obvestil o povratku kralja Karla in jih pozval, naj mu priseže zvestobo. Nato je stopil pred fronto major Ostenburg, ki je sporočil posadki, da je prevzel poveljstvo. Sledila je zaprisega posadke na kralja, nakar je bila odrejena stroga rripravljenost.*

Dunaj, 22. oktobra. (Izv.) «Neue Freie Presse» javlja, *da prispe kralj Karel danes ob pol 3. uri popoldne v Budimpešto.*

Dunaj, 22. oktobra. Povratek Karla Habsburga se je izvršil v sporazumu s Horthyjem.

Dunaj, 22. oktobra ob 21. uri zvečer. *Iz oficijelnega vira smo izvedeli, da smatrajo v ententnih krogih za verjetno, da je Karl Habsburg že prispel v Budimpešto. Ta vest pa je v nasprotju z zadnjim telefonskim poročilom vašega poročevalca iz Budimpešte, po katerem se nahaja Karl v Aesu med Raabom in Budimpešto.*

KAKO JE KARL HABSBURG PRELOMIL SVOJO BESEDO.

Dunaj, 22. oktobra. (Izv.) O potu Karla Habsburga poročajo: Karl Habsburg je preoblečen odpotoval iz grada Hartenstein v Švici v Konstanzo, kjer ga je ob Bodenskem jezeru pričakovalo letalo nekega bavarskega monarhista, s katerim je poletel takoj v Šopronj. Habsburg je zvest verolomnim tradicijam svojega rodu sedaj vnovič prelomil pismeno dano obljubo švicarski vladi, da ne bo brez predhodnega dovoljenja zapustil švicarskega ozemlja. Vaš poročevalec je izvedel, da je dobila ameriška misija na Dunaju že pred 14 dnevi informacijo, da namerava poleteti Karel z letalom na Madžarsko, vendar pa tej vesti ni pripisovala nobenega pomena. V Budimpešti pa se je že pred par dnevi govorilo, da so se med Horthyjem in Karlom vršili pred kratkim dogovori glede povratka. Tudi bivši Karlov dvorni upravitelj, dr. Schlager, je bil povabljen k Horthyju v Budimpešto.

Budimpešta, 22. oktobra. (Izv.) Karel Habsburg je odplul v petek zjutraj z grada Hartensteina v Švici na 180 HP aeroplanu proti Madžarski. Letalo je vodil neki nemški vojaški pilot. Poleg kralja in kraljice sta se odpeljala ž njim še dva letalska oficirja iz Karlove okolice. Letalo je plulo približno 3500 m visoko nad bavarskim ozemljem s hitrostjo 170 km na uro. Ob 4. uri popoldne je pristal aparat v Denesfi v eisenburškem komitatu na posestvu grofa Czirakyja. V gradu so imeli ravno krst. Karel se je takoj nato z avtom odpeljal v Šopronj, kjer ga je prebivalstvo že pričakovalo z velikim navdušenjem.

KRVAVI BOJI MED KARLISTI IN NASPROTNIKI.

Budimpešta, 22. oktobra. (Izv.) (Ob 24. uri.) **V Budimpešti je proglašeno obsedno stanje. Pri Acsu se bijejo med pristaši in nasprotniki Karla Habsburga boji.**

Budimpešta, 22. oktobra. (Izv.) Restavracija kralja Karla bo stala, ako se sploh posreči, precej krvi. Madžarski ministrski svet je imel danes ves dan seje in je sklenil, da se mora z orožjem preprečiti vhod kralja v Budimpešto. Debrecinska in solnoška posadka sta bili odposlani v Acs, da spravita kraljeve čete v zasedo. Ministrski svet je zaslišal polkovnika Hejasa in imenoval generala Pavla Nogyja za poveljnika razpoloživih čet s strogim ukazom, da prepreči Karlov prihod v Pešto. V Budimpešti so že odrejene vse varnostne odredbe. Policija je ojačena, pred dvornim gradom so postavljeni mitraljezni oddelki.

Pri Acsu se vrše med Karlisti in nasprotniki boji. Komoravska posadka se je pridružila Karlu. Istotako tudi šopronjska. Kralj Karel je imenoval polkovnika Leharja za generalmajorja in za poveljnika svojih čet.

Budimpešta, 22. oktobra. Med Rabom in Budimpešto je železniška proga razdrta, vlak s Karlom Habsburgom se je moral vrniti v Rab (Gyoer).

Dunaj, 22. oktobra. (Izv.) Kakor izve Vaš poročevalec, razpolaga Karel Habsburg s precej veliko armado. Sedaj je jasno, da so vsi dogodki v Burgenlandu bili le priprava na njegovo akcijo. Madžarske tolpe, ki so se stalno množile ter dobivale vedno več opreme in municije, predstavljajo dobro pripravljene kompanije karlistične vojske, kateri zapoveduje general Hegedüs. Računa se, da ima Karel Habsburg na razpolago do 50.000 mož, ki stojijo pod poveljstvom številnih častnikov. Med to armado in takozvanimi regularnimi četami madžarske vlade obstojajo jako intimne zveze in smatra se, da bodo tudi te regularne čete prešle na Karlovo stran. Proti Češki je madžarska vlada v zadnjem času na granici zgradila jake obrambne pozicije. Glede Jugoslavije trdijo madžarski krogi, da je proti tej državi fronta na drug način zasigurana.

UKREPI VELIKE IN MALE ANTANTE.

Dunaj, 22. oktobra. (Izv.) *Vrhovni svet v Parizu je dobil že včeraj obvestilo o Karlovem povratku na Madžarsko in sklene morda že danes odločilne korake.* Kakor poroča «Wiener Allgemeine Zeitung» smatrajo v ententnih krogih v Parizu, da je *nastop male entente neizogiben.*

Budimpešta, 22. oktobra. Tukajšnji zastopniki antante so posamezno protestirali pri madžarski vladi proti povratku razkralja Karla. **V teku današnjega dne se bo izročila madžarski vladi kolektivna nota z analognim protestom.** Po vesteh, ki krožijo tukaj, je razkralj Karel že zapustil Šopronj, ni pa še prekoračil trianonske meje. (Mišljena je meja med Burgenlandom in Madžarsko. Op. ured.)

Budimpešta, 22. oktobra zvečer. (Izv.) **Danes sta uradno objavljeni noti velike in male antante. Velika antanta ponavlja noto z dne 3. aprila, mala antanta pa izjavlja, da bo prisiljena, ako Madžarska sama ne spravi Karla iz dežele, da poskrbi ona za to. Zunanji minister grof Banffy je odgovoril, da bo storil vse, da prepriča kralja o potrebi, da se umakne iz dežele.**

MALA ANTANTA PRED VELIKIMI ODLOČITVAMI.

Dunaj, 22. oktobra. (Izv.) **Glasom uradnega poročila, je češkoslovaška vlada že danes dopoldne izvršila jako ostro demaršo v Budimpešti. Pričakuje se, da ji tekom današnjega dne sledita tudi Jugoslavija in Romunija.**

Praga, 22. oktobra. (Izv.) **Vest o povratku kralja Karla na Madžarsko je dohitela predsednika Masaryka in ministrskega predsednika dr. Beneša na njunem potovanju v Jičin. Oba sta takoj prekinila potovanje, nakar je bil sklican kabinetni svet. V tukajšnjih merodajnih krogih se zatrjuje, da pomeni povratek Karla Habsburga za malo antanto casus belli.**

Beograd, 22. oktobra. (Izv.) Vest o drznem povratku ekskralja Karla na Madžarsko je vzbudila v političnih krogih kakor v vsej javnosti silno ogorčenje. **Dopoldne se je sestal ministrski svet, ki se je bavil izključno z vprašanjem povratka razkralja Karla na Madžarsko.**

Na vlado v Bukarešti in Pragi so poslane note, v katerih se zahteva kolektivno postopanje in skupna odločitev o korakih, ki se imajo storiti v tej zadevi.

Povratek razkralja v Madžarsko se smatra za casus belli. Rešeno je, da se čete na granici znatno ojačijo. Čete so že na potu proti madžarski meji.

Kralj in Pašić sta obveščena o korakih vlade.

Vlada je izdala tudi naredbo, da se prekine promet z Madžarsko.

Sklenjeno je, da se v slučaju, ako diplomatični koraki v Pešti ne bi imeli uspeha, ukrenejo energične vojne mere.

Med sejo ministrov so prispeli predstavniki male antante. Zastopnik Češkoslovaške in Romunije na našem dvoru po informacije. **Dobili so natančne instrukcije za poročila svojim vladam.**

Jutri se ponovno sestane ministrski svet, da se posvetuje v tem vprašanju.

Šefi parlamentarnih strank se sestanejo jutri dopoldne, da razpravljajo o novi politični situaciji.

Praga, 22. oktobra. (Izv.) **Vesti, da bi češkoslovaške čete iz bratislavskega predmestja že odkorakale proti Pešti, niso resnične.** Do sedaj obstoja edini korak Male entente v skupni demarši češkega in jugoslovanskega zastopnika v Pešti, ki pa še nima ultimativnega značaja. Protestu se je baje pridružila tudi Italija. Pričakovati je, da se bo Madžarska vendarle uklonila zahtevam Velike in Male entente, čeprav ministrskemu predsedniku grofu Bethlemu nihče ne zaupa. Vsekakor pa je češkoslovaška armada za vsak slučaj pripravljena na meji in vlada med Beogradom in Prago popolna edinost. Stališče Rumunije za enkrat še ni znano.

Budimpešta, 22. oktobra. Ministrski svet je v permanenci. Na prebivalstvo je izdan proglas, ki poziva k redu in miru. V mestu vlada mir.

HABSBURG SE NE BO POKORAVAL.

Budimpešta, 22. oktobra. (Izv.) Karlistična stranka izjavlja, da se Karl Habsburg sedaj ne bo pokoril niti ukazu madžarske vlade niti ukazom kakih tujih oblasti, in da se pod nobenim pogojem ne umakne več iz Madžarske. Zaradi uspeha v burgenlandskem vprašanju je Karlistom nedvomno močno zrastel greben in upajo, da bodo imeli enako srečo v vprašanju restavracije monarhije. Zlasti se zanašajo, da antanta zopet ne bo solidarna, kakor ni bila v vprašanju Burgenlanda. Splošno predvidajo tudi prepričanja, da je dobil ministrski predsednik grof Bethlen v Benetkah od italijanskega zunanjega ministra della Torrette zagotovilo o simpatiji Italije za Karlovo akcijo. O položaju v Burgenlandu manjkajo poročila. Major Ostenburg in general Friedrich sta se baje pridružila Karlu.

KRITIČEN POLOŽAJ V AVSTRIJI.

Dunaj, 22. oktobra. (Izv.) Dopoldne je vladala v mestu panika, ker so se razširile vesti, da maršira Karl Habsburg proti Dunaju. Vesti so se izkazale za neresnične. Vznemirjenje se pa ni poleglo in širijo se vesti, da obstoja na Dunaju močna karlistična zarota, ki je v stalnih stikih s Karlom. Pripravlja da se padec republike Avstrije. Med delavstvom vlada veliko razburjenje. Delavstvo se oborožuje in je odločeno z vsemi sredstvi odbiti karlistično opasnost. Iz province prihajajo vesti, da se tam tudi kmetsko ljudstvo ogorčeno dviga proti povratku Habsburgovcev. V vseh kronovinah so se čez dan vršili sestanki deželnih odborov in od ponekod, tako iz Solnograške in Gornje Avstrije je bilo dunajski vladi sporočeno, da bodo kronovine v trenutku, ko bi zmagala karlistična zarota, proglasile odpad od Avstrije in pridruženje k Nemčiji ter pozvale prebivalstvo na oboroženi odpor proti Habsburgovcem.

Dunaj, 22. oktobra. (Izv.) **Vsa dunajska policija je konsignirana, vendar pa vlada prepričanje, da ne bodo poizkušani nobeni monarhistični puči. Danes zjutraj je bila tudi vsa garnizija alarmirana in opremljena z vsem potrebnim vojnim materijalom. Vojaki so dobili tudi jeklene čelade. Oddelki vojaštva so odšli takoj na mejo, katere ni mogoče več prekoračiti. V mestu vlada mrzlična nervoznost.**

Dunaj, 22. oktobra. (Izv.) *Socijalnodemokratična stranka je pozvala vse svoje organizacije, da sestavijo obrambne čete, ki bodo v slučaju karlističnih restavracijskih poizkusov ustavile vse obrate, vse prometne zveze in izvedle protirevolucijo.*

Innsbruck, 22. oktobra. (Izv.) V vsej deželi vlada veliko razburjenje. Večina strank je sporazumna, da se Tirolska v slučaju Habeburške restavracije odcepi od Avstrije.

Gradec, 22. oktobra. (Izv.) Štajerska deželna vlada je pozvala prebivalstvo, da naj gleda na dogodke hladno, ker so storjeni vsi potrebni ukrepi proti habeburški opasnosti.

Dunaj, 22. oktobra. (Izv.) Vse stranke narodnega sveta so se sporazumele, da naj vlada z vsemi sredstvi zabrani vsak poizkus karlističnega gibanja.

Inomost, 22. oktobra. (Izv.) V zvezi z navzočnostjo Karla Habsburškega na Madžarskem, sta bila danes v svrho preprečenja monarhističnega puča internirana vodje monarhistov Veith in Breger.

Dunaj, 22. oktobra. (Izv.) Tukaj, kakor tudi v Linzu, Wiener Neustadtu in Innsbrucku so sklicana za jutri velika manifestacijska zborovanja delavstva, na katerih se bo sklepalo o korakih delavstva za očuvanje republike.

VARNOSTNI UKREPI NA DUNAJU. PREISKAVE PRI KARLISTIH.

Dunaj, 22. oktobra. (Izv.) Državni kancler dr. Schober je dobil še tekom noči od antantne komisije obvestilo, da je prispel Karel Habsburg v Šopronj. Sklicana je bila takoj seja ministrskega sveta, ki je trajala do dveh ponoči, na kateri se je razpravljalo o odredbah za vzdržanje javnega miru in preprečenja kakega monarhističnega puča. Vsi dohodi k madžarskemu poslaništvu so bili takoj zaprti. Policija je zasedla vsa javna poslopja in izvršila hišne preiskave pri celi vrsti monarhistov, posebno pri bivšem poslaniku Wiesnerju in bivšem Karlovem dvornem upravitelju dr. Schagerju. Zaplenjena je bila pri obeh vsa korespondenca, vendar pa niso našli nič kompromitujočega. Že včeraj popoldne so bile zaprte vse telefonske in brzojavne zveze z Madžarsko in ustavljen tudi železniški promet s Pešto.

ITALIJA ZAVEZNIK MADŽARSKE.

Dunaj, 22. oktobra. (Izv.) *Iz ententnih krogov je izvedel vaš poročevalec, da obstoja med Madžarsko in Italijo tajna pogodba, ki določa za slučaj oboroženega konflikta z Jugoslavijo obojestransko vojaško pomoč. Besedilo pogodbe bo v kratkem objavljeno v enem glavnih antantnih mest, ker je bilo po indiskreciji izdano.*

PRANCIJA PODPIRA KARLA?

Dunaj, 22. oktobra. (Izv.) «Wiener Zeitung am Mittag» javlja, da je francoski ministrski predsednik Briand zahteval od Karla Habsburga kot pogoj za povratek na Madžarsko, da se priklopi Mali ententi in da pride madžarska vojska pod francosko poveljstvo. Listi poročajo dalje, da je kralj Karel obljubil Franciji, da bo vodil odločno protinemško politiko.

KARLISTIČNA VLADA V BUDIMPEŠTI.

Dunaj, 22. oktobra. (Izv.) Po poročilu iz Prage, je bila v Budimpešti sestavljena nova vlada. Ministrsko predsedstvo je prevzel intimus Karla Habsburga, grof Apponyi. V vlado sta stopila dalje bivši predsednik narodne skupščine Rakowsky in bivši minister dr. Gratz.

RAZNE VESTI.

Beograd, 22. oktobra. (Izv.) Poslanec dr. Žerjav je stavil na finančnega ministra upit, v katerem zahteva, da finančno ministrstvo takoj prične z izplačevanjem uradniškim nabavnim zadrugam iz fonda, ki je zbran od strani finančnega ministrstva z odtegnitvijo 5 odstotkov od draginjske doklade uradnikom. — Istotako je stavil upit na ministra zunanjih zadev zaradi osnovanja naših konzulatov v Veneziji Giuglii in na Koroškem, posebno v Celovcu, Beljaku, Gorici, Pazinu, Pulju in Postojni.

Beograd, 22. oktobra. (Izv.) «Službene Novine» objavljajo imenovanje dr. Frangeša za redovnega profesorja na šumarski fakulteti v Zagrebu, dalje imenovanje drja. Ivana Orla za ravnatelja ljubljanske ženske pripravnice in uvaženje ostavke drju Josipu Ravniku, tajniku 5. razr. v trgovinskem ministrstvu. G. Kopilov, redni profesor politehničnega inštituta za parne kotle in kalorične stroje je imenovan z ukazom od 10. oktobra rednim profesorjem na tehniško fakulteto v Ljubljani.

Beograd, 22. oktobra. (Izv.) Izplačevanje bonov prvega državnega posojila se prične dne 1. novembra.

29. OKTOBER NI VEČ DRŽAVNI PRAZNIK.

Ljubljana, 22. oktobra. Z ozirom na dejstvo, da je prvi december praznik državnega ujedinjenja, se 29. oktober ne bo več praznoval kot državni praznik.

Habsburško vprašanje in Madžari.

Karlistične intrige v zadnjem času, predvsem pa najnovejša vest, da je Karel Habsburg z zrakoplovom dospel v Sopronj, postavljajo habsburško vprašanje zopet v ospredje. Vprašanje restauracije habsburške hiše je seveda problem, ki interesira celo srednjo Evropo, zlasti še države male antante. Pa tudi za Madžarsko samo je to vprašanje največje važnosti, kar izhaja posebno iz tega, da se stranke diferencirajo samo z ozirom na to, kakšno stališče zavzemajo napram karlističnemu vprašanju.

Izmed številnih manjših legitimističnih strank je večina poljedelske stranke edina, ki zavzema doslej odločno protihabsburško stališče. Baš z ozirom na politično razpoloženje v Madžarski ter z ozirom na Karlovo spletkarenje, da bi zopet zasedel madžarski prestol, je večina zastopnikov poljedelske stranke pred nekoliko tedni preciziralo svoje stališče glede habsburškega vprašanja in predložila svoje zahteve, ki stremijo za tem, da se z zakonom odredi detronizacija Karla Habsburga ter da se celi habsburški dinastiji odvzame pravica do morebitne zasedbe madžarskega prestola. Člani poljedelske stranke so obenem predlagali, da se istotako z zakonom prepove ujedinjenje Madžarske z Avstrijo.

Poljedelci, «stranka malih kmetov» v ostalem med seboj niso edini. Večina je odločno protihabsburška. Njen voditelj je poljedelski minister Szabo; vodja manjšine pa je minister pravde Tonczany, ki je intimni prijatelj guvernerja Horthyja.

Tonczanyjeva manjšinska skupina poljedeljske stranke, se je izjavila soglasno z ukinjenjem pragmatične sankcije, kar se pa Karla Habsburškega tiče, je pojasnil Tonczany, da njegovi politični pristaši ne nasprotujejo, da zasede madžarski prestol katerikoli član habsburške hiše. Ta razlika glede habsburškega vprašanja je poljedeljsko stranko prisilila, da je svojo končno odločitev glede habsburškega problema odložila na poznejši čas. Kljub temu pa je skupina ministra Szaba doslej odločno vztrajala na svojem prvotnem stališču.

Madžarski ministrski predsednik grof Bethlem, ki se je nekaj časa zavzemal za ustoličenje Horthyjevega kandidata nadvojvode Albrehta, je stopil po svojem povratku iz Benetk v stik z Andrassyjem, Apponyjem in drugimi legitimisti. Po njegovem posredovanju so se vse Habsburžanom prijazne stranke zedinile na sledeče pogoje:

Del pragmatične sankcije, ki se nanaša na vezi vladarske hiše v Madžarsk, s kraljevinami in deželami, ki so bile zastopane v dunajskem parlamentu, izgubi z ozirom na faktično stanje v Avstriji vso veljavo. V veljavi pa ostane oni del pragmatične sankcije, ki govori o redu nasledstva habsburške dinastije v Madžarski. Kralj, ki bo zasedel madžarski prestol, se obveže izdati deklaracijo, katere vsebina bo ta, da mu bo dovoljeno sprejeti krono katerekoli druge države samo z dovoljenjem in odobritvijo madžarske narodne skupščine.

Tako so sestavili madžarski legitimisti, katerih vodstvo je povsem v rokah klerikalcev, enotno karlistično fronto. In posledica njenih političnih smernic je ta, da se Karel Habsburški danes že drugič nahaja na madžarskih tleh.

Ni dvoma, da je Karlov povratek tokrat skrbnejše pripravljen nego v Veliki noči. Sedaj je jasno, kaj pomenijo madžarske tolpe v Burgenlandu, ki so po zanesljivih poročilih narasle na približno 50.000 mož. Karl Habsburg ima tokrat na razpolago dobro organizirano armado.

SLOŽNO DELO SPASI NAROD, ZATO BODIMO SLOŽNI V DELU ZA JUGOSLOVENSKO MATICO!

Zaprisega na univerzi.

Po izvršeni zaprisegi rektorja prof. Kreka in prorektorja prof. Zupančiča, je včeraj zaprisegel g. rektor vse gg. profesorje in ostalo učno osobje, uradništvo in služabništvo. Ob tej priliki je imel na gospode profesorje naslednji nagovor:

«Slavna gospoda!

Po naročilu gospoda ministra prosvete sem imel čast Vas povabiti, da prisežete Njegovemu Veličanstvu, našemu kralju vernost in zvestobo ter vestno izvrševanje vseh dolžnosti, ki Vam jih nalaga službeno mesto, na katero Vas je Njegovo Veličanstvo bilo poklicalo.

Gospoda moja! Šele pred par dnevi, ko sem imel prežalostno priliko, spominjati se smrti Visokopokojnega našega vladarja, Njegovega Veličanstva kralja Petra Osvoboditelja, sem bil tolmač iskrene in globoko občutne hvaležnosti, ki veže nas nerazdružno vse z visoko vladarsko hišo. Povdarjal sem takrat, da se zavedamo neizmernih dobrot, ki jih uživata osobito tudi Slovenstvo in še posebej naša univerza v okviru naše ujedinjene kraljevine, vse to po volji blagopokojnega Kralja-očeta in junaškega Njegovega Sina. Ne zdi se mi odveč, da povem to ponovno in na vsa usta, da se sliši tudi zunaj te dvorane. Naša univerza je in ostane v resnici ne samo točišče znanstvenih teženj na njej delujočih in učečih se Jugoslovanov vseh plemen, temveč tudi žarišče in vzgajališče iskreno dinastičnega, državi zvestega mišljenja. To je naš ponos in naša prisega!

Gospodje in tovariši! Tihi delavci smo in nismo navajeni nositi svojih čuvstev in svojega prepričanja na trg, najmanje tedaj, ko gre za najsvetejše, kar imamo, za našo veliko ujedinjeno domovino. Toda končno so vse besede revne, in niti najdovršenejši oratorični umotvor bi ne izrazil tega, kar čutimo v trenotku, ko smo tukaj zbrani na slovenskih in vendar svobodnih tleh, v prostorih naše *jugoslovanske* almae matris, in ko naj svečano potrdimo svoje mišljenje in trdo voljo, da hočemo biti zvesti služabniki ljubljene naše države. Prepuščajmo besede tistim, ki jim je beseda več nego duh in več kakor čin. Mi moremo in hočemo dokazati svojo hvaležnost in lojalnost napram kralju in državi edinole z *dejanji:* s tem, da se posvečamo z vsemi svojimi močmi velikim znanstvenim nalogam svojega poklica, da delamo v prid naši univerzi in s tem v korist celokupni naši kraljevini, vzgajajoč mladino v domoljubnem duhu in da tako v svojem delokrogu in po svojih močeh sodelujemo pri zgradbi tistih dveh znanstvenih stavb, ki jim je položil temelini kamen prvi narodni kralj: pri zgradbi naše države vobče in našega zavoda posebej. Pri tem nas bo spremljal spomin na Tistega, ki mu gre v prvi vrsti zahvala za oboje, in neomahljiva vernost in zvestoba vzvišenemu Njegovemu Nasledniku na kraljevem prestolu, Njegovemu Veličanstvu kralju Aleksandru, ki Ga naj Bog živi!»

Temu vzkliku so se pridružili z navdušenjem vsi navzoči.

Bolgarska in Jugoslavija.

Ob priliki velikega političnega procesa v Sofiji in radi informacij o tekočih vprašanjih ter naših odnošajih napram Bolgarski je posetil dopisnik «Riječi» bolgarskega poslanika na našem dvoru Todorova ter se ž njim razgovarjal o aktualnih vprašanjih.

Glede sofijskega procesa je poslanik Todorov izjavil sledeče:

Ta proces, katerega je podvzela Bolgarska proti skupnemu kabinetu Radoslavova, ker je leta 1915. zavratno napadel Srbijo in dovedel Bolgarsko v vojno proti antanti, ima veliki historijski značaj. Pokazal bo vso zgodovino udeležbe Bolgarske v vojni in dokazal, da je klika neodgovornih ljudi stavila Bolgarsko na razpolago centralnim silam. Proces bo pokazal, kako velika da je bila opozicija bolgarskega naroda proti vojski. Videlo se bo, kar se je že v početku procesa zvedelo, da gotovi ministri vlade Radoslavova niso niti vedeli za poedine mahinacije in razne odločbe kralja Ferdinanda in Radoslavova. Proces bo dokazal, da je bil vstop Bolgarske v vojno protiustaven akt, protiven bolgarski ustavi, ker je Radoslavov stavil vlado pred gotov čin. Sodišče bo neusmiljeno kaznovalo vse krivce in na ta način bo dobil bolgarski narod svoje moralno zadoščenje. Fizično smo mi zadosti kaznovani ali rezultat tega procesa bo moralna satisfakcija narodu. Ta proces bo trajal okoli dva meseca, ker obtožnica obsega nad 800 tiskanih strani. Bolgarski narod pričakuje, da bodo njegovi sodniki na višini svoje historijske naloge.

Glede obvez, katere je Bolgarija dolžna izvršiti po mirovni pogodbi, je Todorov izjavil:

Dela se nam krivica s tem, da se v javnosti govori in piše, kakor da mi svojih obvez ne izpolnujemo. Od materijala, katerega moramo predati vam, je znaten del že predan, ostanek pa hočemo predati v gotovih etapah. Povodom govoric, da mi ne izplačujemo denarne vojne odškodnine, se sklicujemo na težki financijski položaj Bolgarske, kakršen je v vseh državah — izčrpanih po vojni.

O položaju današnje bolgarske vlade in o njenih ciljih je podal Todorov sledečo izjavo:

V zadnjem času se ne govori več mnogo o prehodu komitskih čet na vaše ozemlje — ta pojava je rezultat zakona proti organiziranju čet na našem teritoriju. Mi stojimo na stališču, da se kaznujejo tudi vsi vojni zločinci. Znano vam je, da je bil major Kulčin obešen in da se je general Krumev sam usmrtil, samo da je ušel izvršitvi smrtne kazni. V zaporih se nahaja še okoli 700 oseb, ki bodo sojene in vzpričo dokazov radi zagrešenih zločinov v okupirani Srbiji tudi obsojene.

V ostalem je položaj današnje bolgarske vlade dovoljno jak, da zapriča delo odkupljena od grehov prošlosti in pospeši notranjo konsolidacijo, kakor tudi ekonomski napredek. Kot dokaz politične moči g. Stambolijskega naj služi primer, da je izmed 130 občin, v katerih so se vršile naknadne volitve, dobila večino vladna stranka v 128 občinah, dočim so v ostalih dveh občinah zmagali komunisti. Današnja vlada Bolgarske hoče izvršiti vse, samo da zadobi znova prijateljstvo in naklonjenost kraljevine SHS.

Politične beležke

+ **Strankarske konference v Beogradu.** Za konec tega meseca so predvidene nastopne skupščine strank: Dne 27. t. m. bo v Beogradu konferenca srbsko - radikalne stranke, istega dne republikanske stranke. Dne 30. t. m. bo zborovala demokratska stranka v Beogradu, dne 28. t. m. hrvatski blok v Zagrebu, zemljoradniki pa 12. in 13. novembra v Veliki Plani.

+ **Pašić ostane v Parizu?** Pariški dopisnik beograjske «Politike» javlja, da bo Pašić ostal še nekaj časa v Parizu, ker ga je vrhovni svet pozval, da naj osebno poroča o stališču Jugoslavije v albanskem vprašanju. Predsednik francoske vlade Briand se je zavzel z vso odločnostjo za jugoslovansko stališče in poudarqal, da je meja londonskega miru iz leta 1913 nesprejemljiva za Jugoslavijo, ker ogroža nje ne interese, a konflikt med Albanijo in Jugoslavijo bi značil balkanski in po istem evropejski konflikt. Briandovo utemeljevanje v vrhovnem svetu je imelo v toliko uspeha, da zavezniška komisija ni odpotovala v Albanijo in da bo najprej podal Pašić svoje poročilo.

+ **Sprememba v beograjskem češkem poslaništvu.** «Jutarnji List» poroča iz Beograda, da se čujejo govorice, da bo češkoslovaški poslanik v Beogradu Kalina kmalu odstopil in da pride na njegovo mesto praški župan dr. Karel Baxa.

+ **Dr. Janjić na «radikalnih shodih» v Sloveniji.** Mitrovačka radikalna Srbija je očitala poslancu sremskega volilnega okrožja, da se niso dovoljno zavzemali in agitirali med svojimi volilci za državno posojilo. Na ta očitek je odgovoril radikalni poslanec iz Srema, dr. Janjić, ki v svojem opravičilu trdi, da je doslej deloval in agitiral za državno posojilo v Sremu, že več on je izvršio agitaciju za državni zajem prvo na zborovima radikalne stranke u Sloveniji». — Resnici na ljubo smo primorani konstatirati, da v «Sloveniji» dosedaj še ni bilo niti enega radikalskega shoda in da dr. Janjić radi tega tudi ni bil v položaju, da bi na «radikalskem shodu v Sloveniji» agitiral za državno posojilo. Znano pa nam je, da se je dr. Janjić udeleževal sestankov «poverjeništva NRS» v Ljubljani. Pet gospodov te korporacije, če bi tudi bili polnoštevilno zbrani pa še nikakor ne opravičuje trditev, da so prirejali «radikalske zbore». S tem pa nočemo zanikati, da se je dr. Janjić v tem ožjem krogu najresnejše zavzel za državno posojilo.

+ **Narodno «socialistične» teorije.** Petkova «Jugoslavija» se je s svojim uvodnikom «Harmonični socialni razvoj» spustila na polje, ki je bilo temu listu doslej tuje, namreč na polje stvarnega razpravljanja o načelih. Ta napredek radi pozdravljamo, čeprav se piscu članka pozna, da še nima v tem žanru mnogo vežbe. Pa le pogumno naprej, počasi že pojde! Na izvajanja članka moramo najprej povedati, da ni jasno, ali govori v imenu (iz stranke izključenega) lastnika lista, ali v imenu NSS. Če v prvem, ne odgovarjamo. G. pisec naj svojega prijatelja lastnika opozori na «bogastva in profite iz zasebnega izkoriščanja». Če v imenu NSS, potem naj si g. pisec prečita program svoje stranke, točko o razrednem boju, o **harmoničnem socialnem razvoju!** Ali pa se morda pripravlja revizija programa NSS? Doslej še ni o njem govoril noben... strankin teoretik. Za to domnevo govori povsem nova, v socialistični literaturi doslej osamljena načelna teza: «V mezdah in plačah je bistven del socialnega vprašanja.» Socializem je borba ze mezde in plače» in s tem za novi kolektivni red. — Da, tudi to bi bila nova teorija, o kateri se da govoriti. Poleg Marxa in mnogih drugih vstaja sedaj nov socialistični teoretik, za enkrat žal samo še v uvodniku «Jugoslavije»...

+ **Nemci o naši državi.** Centralno glasilo Nemcev v naši državi «Deutsches Volksblatt, ki izhaja v Novem Sadu razpravlja o centralizmu in federalizmu in pravi, da za sedaj, ko niso zastopani Nemci v Narodni skupščini Nemci nimajo povoda, da bi se izrekli za ta ali oni sistem, gotovo pa je, da bodo Nemci vedno za centralistični sistem državne uprave, ker Nemci v Jugoslaviji morejo imeti zaupanje le v osrednjo vlado, nikakor pa ne v razne pokrajinske uprave. Pri prihodnjih volitvah v skupščino bodo Nemci nastopili s svojimi kandidati, kar jim sedaj z ozirom na določbe mirovne pogodbe ni bilo mogoče, in bodo podpirali politične stranke, ki so za centralizem.

+ **Italijanska laž.** Italijanski listi so objavili tekst pozdravnega brzojava, ki ga je poslal predsednik češkoslovaške vlade dr. Beneš italijanskemu zunanjemu ministru della Torretti povodom zaključnega sporazuma med Avstrijo in Madžarsko v Benetkah. Ta čestitka je izvala v beograjskem časopisju obširne komentarje, češ kako je mogel dr. Beneš čestitati Italiji k delu, ki je naperjeno naravnost proti interesom male antante, katere tvorec je ravno dr. Beneš. Z ozirom na te vesti je češko-slovaško poslaništvo v Beogradu izdalo uradni komunike v katerem izjavlja, da je vest italijanskih listov popolnoma izmišljena, ker češkoslovaški ministerski predsednik ni nikdar poslal omenjene čestitke della Torretti in da so vesti italijanskih listov o brzojavki od konca do kraja izmišljene.

+ **«Samouprava» o italijanski politiki.** Glasilo radikalne stranke «Samouprava» objavlja uvodnik o italijanski politiki napram Jugoslaviji in pravi, Italija je prevzela danes napram Jugoslaviji ono isto ulogo, ki jo je hotela nekdaj igrati Avstrija proti Srbiji. Kaj je doživela Avstrija v ti svoji ulogi je Italiji gotovo znano in zato je tem bolj čudno, ako hoče iti Italija po avstrijskih potih. Toda Italija naj se zavada, da je danes položaj temeljito spremenjen. Naj se Italija savoča, da ima danes pred seboj kot nekdaj Avstrija ma'e Srbije, ampak močno državo, ki bo znala varovati svoje interese in se zavarovati pravočasno proti vsaki nevarnosti, odkoderkoli bi ista grozila.

+ **Albanci, Avstrija in Madžarska.** Beograjska «Politika» javlja, da se je mudil te dni na Dunaju član tiranske vlade in znani italijanski eksponent Abdi bej Toptani, ki je naročil v Avstriji veliko množino orožja in municije za Albanijo, ki je že odposlana po avstrijskih železnicah preko Trbiža za Benetke, odkoder se ukrca za Drač. Abdi baj Toptani je nato odpotoval v Budimpešto, kjer je konferiral z madžarsko vlado o skupni madžarsko-albanski akciji proti Jugoslaviji. Madžarski legitimisti zahtevajo od madžarske vlade, da da albanski vladi dovoljno množino municije in orožja pod pogojem, da bi Albanci s svojimi uredi v Jugoslaviji podpirali eventuelno madžarsko akcijo na naših severnih mejah. Abdi bej Toptoni se nahaja še danes v Madžarski.

+ **Rumunska intervencija v Sofiji.** Iz Sofije poročajo, da je rumunski poslanik v Sofiji protestiral proti zbiranju bolgarske vojske na rumunski meji, ki ne odgovarja nikakor določbam mirovne pogodbe. Rumunija zahteva odločno, da mora Bolgarija brezpogojno zmanjšati svoje obmejne čete, ki so v polnem nasprotstvu z določbami mirovne pogodbe, ker so sestavljene iz rednih čet, ki presegajo na daleč število vojske, ki bi jo smela imeti po mirovni pogodbi Bolgarija. Rumunska vlada je v svoji protestni noti ugotovila, da ima pozitivnih dokazov, da se nahajajo v sestavu redne bolgarske vojske komitski odredi, ki so izvršili že par vpadov na rumunsko ozemlje. Ko je pred nekaj dnevi rumunska obmejna posadka zasledovala neko tako bolgarsko komitsko bando je prišla v konflikt z redno bolgarsko vojsko. Rumunija zahteva brezpogojno rešitev tega vprašanja, ker bi bila sicer primorana, da s skrajnimi sredstvi prepreči vpade bolgarskih band.

+ **Izpremenba v upravi v Julijski Benečiji.** «Giornale d' Italia» poroča iz poučenih krogov, da bo podal sedanji generalni komisar za nove province senator Salata v najkrajšem času svojo demisijo, ker ni našel v političnih strankah za svoje delo one opore, katero je pričakoval. Kot njegov namestnik pride ugledna politična osoba iz italijanskega političnega življenja, katere ime se za sedaj še ne imenuje. Istotako bo podal svojo ostavko tudi guverner tridentinske Benečije poslanec Credaro.

+ **Konferenca v Portorose** se začne po poročilih iz Rima dne 24. t. m. Danes ali jutri odpotujejo iz Rima v Portorose italijanski delegati in to Duca Romano Avezzana, bivši italijanski poslanik v Washingtonu kot predsednik, a kot člana Auriti in Jacoboni.

Po svetu

— **Beneški protokol.** «Tempo» poroča: V Benetkah podpisani protokol je italijanski poslanik predložil poslaniški konferenci na zadnji seji. Prejkone se bo poslaniška konferenca prihodnje sredo posvetovala o protokolu. Pričakovati je, da ga odobre zavezniki soglasno.

— **Vrnitev angleške gospodarske komisije iz Rusije.** Iz Londona poročajo, da se vrača iz Rusije angleška gospodarska komisija, ki je imela nalogo, skleniti gospodarske in trgovske zveze s sovjetsko vlado, a ni mogla radi sedanjih razmer v Rusiji doseči ničesar. Angleška vlada je dobila od komisije poročilo, v katerem se navajajo razlogi, zakaj komisija zapušča Rusijo. V tem poročilu se pravi, da se je komisija prepričala, da niti danes niti v doglednem času ni misliti na to, da bi se mogle skleniti z Rusijo kakršnekoli mednarodne pogodbe najmanj pa gospodarske vsebine. Ker nobena vlada v Rusiji ne more vsprejeti jamstva, da bi se te pogodbe tudi izvrševale

„Njiva".

Po daljšem počitniškem presledku izide nova dvojna (15/16) številka «Njive» na 48 straneh v torek zjutraj. Njena vsebina je zopet izredno zanimiva. Na prvem mestu je posmrtnica prvemu jugoslovanskemu kralju Petru I. — Uvodnik «Opozicija» ocenjuje sedanjo breznačelno in brezznačajno opozicijo, ki jo uganjajo za kulturno delo nesposobne reakcijonarne skupine. Sledi pet razprav o aktualnih vprašanjih našega javnega življenja. Vseuč. doc. dr. F. Veber je prispeval I. del svoje razprave. Antonu Mahniču, utemeljitelju modernega slovenskega klerikalizma. V prvem delu dokazuje naš znanstvenik-filozof, da se Mahnič sam ni razpoznal v načelih svojega naziranja in da je sicer trdil, da je pristaš Tomaža Akvinskega, vendar je zastopal njemu diametralno nasprotne Avguštinove misli. Drugi del te razprave, ki bo vzbudila živahno zanimanje med filozofi, literarnimi in kulturnimi zgodovinarji in pri vseh izobraženih, bo nadaljevala s še dalekosežnimi odkritji o umstveni vsebini Mahničevega dela. — Dekan pravne fakultete dr. Metod Dolenc razpravlja o gotovo za vsakogar važnem vprašanju edinstvenega kazenskega procesa v naš' kraljevini, vseuč. profesor dr. Rado Kušej pa o verski pripadnosti otrok in verskem poduku v šoli na ozemlju naše začasne pokrajinske uprave na temelju naše ustave. Ta razprava pojasnjuje marsikateri dvom, ki se je v zadevnem vprašanju pojavil v naši javnosti, in bo zato po zaslugi sprejeta. Po svojih strokovnih člankih, ki so izšli večinoma v «Njivi», dobro znani upravitelj Gustajnske jeklarne g. dr. Maks Obersnel objavlja razpravo o aktualnem položaju naše železne industrije. Razprava prinaša tudi pregledne primerjalne tabele in zaključuje z utemeljeno zahtevo po zvišanju zaščitne carine na izdelke te industrije. Vsem, ki se zanimajo za našo narodnogospodarsko politiko, priporočamo, da vsi pazno prečitajo to razpravo, ki odpira v svojih izvajanjih pogiede na naše obče gospodarske probleme in na vzroke sedaj uprav zopet naraščajoče — evropske — draginje. Končno zavzema «Omega» svoje stališče k obravnavanju zadev § 129. b) kaz. zak. v javnosti in njihovih globljih vzrokov ter posledic dosedanjega nerazumevanja. Ta razprava bo prinesla jasnost v sicer ne dovolj znani kompleks problemov, ki izviralo za družbo in posledic psihičnih motenj nagonskega življenja, in ki nam jih v to poklicani strokovnjaki doslej niso razložili.

V «Listku» je zastopan naš primorski pesnik z dvema sonetoma iz cikla «Tolminski punt». Oba soneta se nanašata na sedanjo dobo v zasužnjenem Primorju in bosta dobrodošla vsej rodoljubni in zavedni javnosti, ki ne pozabja neodrešenega dela naše domovine.

Pregled prinaša referat g. Adolfa Ribnikarja o naši socialno-politični zakonodaji, Dolarjeve ocene Vebrovega Uvoda v filozofijo, Masarykovo izjavo o antropomorfizmu v politiki, zlasti pri boljševikih, referat o zaključkih zbora nemške socijalne demokracije v Gorlicah in obširen in izredno bogat pregled raznih domačih in angleških, francoskih, nemških in drugih revij.

Prosveta

«Vesna», ilustrirana modna revija. Odgovarjamo na mnoga vprašanja, da izide prihodnja številka «Vesne» v prvih dneh meseca novembra. Gotovo bo zanimalo našo širšo javnost, da se je «Vesna» priljubila tudi pri vseh izven domovine živečih Slovencih. Posebno zanimanje za ta bogato ilustrirani domači list vlada pri naših rojakih v Ameriki. Pišejo nam, da so ponosni na ta list, kakršnega so do sedaj zamogli izdajati in vzdrževati le veliki narodi. V istem zmislu se izražajo tudi tujci, češ, da jim dela list občutno konkurenco, ker jim prevzema jugoslovanske naročnike njihovih sličnih listov. Želeti bi le bilo, da bi se velikega kulturnega pomena, ki ga ima taka revija na znotraj in zunaj, zavedal vsak izmed nas in se po tem tudi ravnal. Prihodnja številka bo obsegala 4. in 5. zvezek skupaj v obsegu 64. strani s prvovrstno vsebino in najnovejšo modo.

Sjezd russkih učenyh v Pragě v deň svojego otkrytja ščitajet dolgom privětstvovat' ljubljanskij universitet, bratski prinjavšij v svoju kollegiju russkih učenyh i v číslo svojih slušatelej russkih studentov, i těm sozdavšij novuju vozmožnost' družnoj raboty duhovnyh sil slavjanstva. — Predsedateli sjězda professor Lomšakov.

Friderik Juvančič: Francoski jezik, srednja stopnja (za tretje in četrto učno leto). Natisnila Učiteljska tiskarna, komisijonalna založba Lavoslava Schwentnerja. — Znani naš strokovnjak je nabral iz novejše francoske literature enaindvajset pravih biserov v estetskem in stilističnem oziru, opremil jih z lahkoumljivimi razlagami v francoskem jeziku ter razvil o njih živahno konverzacijo, ki je morebiti najvažnejša in najkoristnejša stran Juvančičeve metode. Vsaka lekcija je sestavljena z ozirom na poseben del slovnice, ki tvori drugi del 218 strani obsegajoče knjige. Tudi slovniška pravila se obdelujejo potom konverzacije, za katero podaja avtor natančna navodila. Zanimive in didaktično izborno zamišljene pismene vaje, med katerimi se nahajajo tudi prevodi iz slovenščine na francoščino, zaključujejo vsako lekcijo. Ceno obširni in zelo opremljeni knjigi, ki je namenjena za dve učni leti, je samo 1 dinarjev. Knjiga je odobrena kot učna knjiga za pouk na srednjih in njim sorodnih šolah. Porabna je tudi za one samouke, ki so prva dva dela (nižjo stopnjo Juvančičevih učnih del) že s pridom predelali. Posebno uspešno se da knjiga rabiti od dveh samoukov, ki se menjavata pri izpraševanju in odgovarjanju.

— Avtor naznanja, da izide v kratke: tudi slovar za srednjo in višjo stopnjo Juvančičevih učnih del, ki bo mogoče hkrati služiti tudi kot ročni slovar za privatne svrhe. Za tisk se pripravlja tudi nižja stopnja (za prvo in drugo učno leto), ki bo obsegala popolnoma predelana prva dva dela stare izdaje Juvančičeve učne knjige.

Domače vesti

* **Udeleženci kongresa JDS v Beogradu** se lahko javijo še do pondeljka do pol 10. ure dopoldne tajništvu JDS v Ljubljani, Narodni dom. Na poznejše prijave se ne bo moglo ozirati. Natančen čas odhoda in podrobnosti se sporoče pravočasno prihodnji teden. — Tajništvo JDS.

* **Sprejem pri pokrajinskem namestniku.** V pondeljek, dne 24. oktobra radi zaprisege novo izvoljenega ljubljanskega župana odpade sprejem pri gosp. pokrajinskem namestniku.

* **Z ljubljanske univerze.** Na tehniški fakulteti ljubljanske univerze je imenovan za profesorja rudarske vede ruski vseučiliški profesor Aleksander Nikolajevič Mitnljskij; za upravitelja univerzitetnega botaniškega vrta pa je potrjen prof. g. Alfonz Pavlin.

* **Izpremenba v poštni službi.** Za poštarici sta imenovani poštni odpravnici Anastazija Bajuk v Krmelju in Josipina Teply v Veliki Loki. Premeščeni so: višji poštni oficijal Fran Matjan in adjunkt Miljutin Nagode iz Novega mesta k poštnemu ravnateljstvu v Ljubljani, adjunkt Ludovik Podgornik iz Ljubljane v Maribor, oficijant Ivan Babšek iz Sombora v Ljubljano, adjunkta Regina Stupar iz Žirov v Radovljico, oficijantke Marija Schreg iz Radovljice v Ljubljano, Vilma Kovač iz Maribora v Mursko Soboto, brzojavni mojster Vekoslav Koncilja iz Celja v Dravograd, poduradnik Anton Rom iz Celja v Novo mesto in Ivan Požeg iz Ljubljane v Maribor, uradna sluga Franc Brodar iz Maribora v Ljubljano in Josip Golovršnik iz Novega mesta v Celje. Poštni službi sta se odpovedala računski oficijal Josip Biber in praktikant Anton Grčman v Ljubljani.

* **Razsodba v procesu proti atentatorjem na Draškovića.** Iz Zagreba nam poročajo, da bo razsodba v procesu proti atentatorjem na ministra Draškovića razglašena prihodnjo sredo ob devetih predpoldne.

* **O položaju koroških Slovencev poroča na Dunaju izhajajoči «Koroški Slovenec»:** Preteklo je leto in dan, odkar so zavedni koroški Slovenci prišli pod nemški jarem. Glasovanje mnogo tisočev zavednih Slovencev je pokazalo, da vkljub vsemu umetnemu zatiranju slovenskega življa pod mačeho staro Avstrijo narodne zavesti med Slovenci niso mogli zatreti. Slovenska misel krepko živi v srcih narodnih koroških Slovencev. Zanesti se smemo le na lastne moči. Zato pa delajmo vstrajno in vestno, ker le smotreno delo nas privede do cilja.

* **Vest o povratku Karla Habsburga** na Madžarsko je v Ljubljani prva objavila posebna izdaja našega lista, ki je bila že v opoldanskih urah na vseh ulicah. Prve dunajske vesti, da marširа Karel Habsburg proti Dunaju, so bile očividno pogrešne, odnosno so preuranjene. Zaenkrat hiti gospod Habsburg v Budimpešto.

* **Obletnica vojne napovedi Turški.** Včeraj je beograjsko Invalidsko udruženje priredilo parastos v spomin vsem žrtvam, padlim za svobodo in ujedinjenje in to na dan obletnice napovedi vojne kraljevine Srbije Turčiji. Parastosu sta v imenu vlade prisostvovala vojni minister general Zečević in minister za socijalno politiko dr. Kukovec z zastopniki narodne skupščine in vojaštva.

* **O poskušenem tihotapstvu z valutami v kovčegih,** ki so bili zapečateni od našega poslaništva na Dunaju in ki so jih zaplenili detektivi na dunajskem kolodvoru, so vedeli pisati te dni zlasti naši opozicijonalni listi, ki s slastjo ponatiskujejo, karkoli vé po svetu kak list povedati slabega o naši državi in njenih organih. Tako smo še včeraj čitali v «Slovencu» cel roman iz «Neue Freie Presse» s pristavkom, da ni treba biti baš Sherlok Holmes, da «vidi več kot je treba». Medtem je objavila službena «Korrespondenz Wilhelm» komuniké o komisijonalni otvoritvi dotičnih kovčegov. V končegih je bilo državnih papirjev v nominalni vrednosti 15.283.700 K. Drugih vrednostnih predmetov ni bilo, niti valut, niti žlahtnih kovin, niti drugih vrednot. Zastopnik jugoslovanskega poslaništva je pojasnil, da gre za prenos vrednostnih papirjev po naredbi jugoslovanske vlade. Pri tem se je prezrlo, postopati v smislu obstoječega dogovora z avstrijsko vlado. «Korrespondenz Wilhelm» ugotavlja: Ne gre za poskus tihotapstva niti s strani jugoslovanskega poslaništva, niti kakšnega njegovega organa, niti s privatne strani. — Kakor poročajo iz Zagreba, so dotični vrednostni papirji last komitetov zagrebške «Slavenske banke».

* **Ponarejeni ameriški čeki.** Kakor smo že včeraj poročali, je bil Jakob Mahler, solastnik bančne poslovalnice braća Mahler v Zagrebu, aretovan in izročen v zapore sodnega stola. Preiskava bo najbrže dolgotrajna, ker se njegove in njegovega brata goljufije morajo ugotoviti sporazumno med dunajskim in zagrebškim sodiščem. Njegov brat je bil aretovan na Dunaju zaradi ponarejanja čekov na dolarje v skupni vrednosti 5 milijonov. Sokrivec Mahlerjev, neki Körpner, je potoval nalašč v Ameriko, da si nabavi formulare čekov ameriških bank, katere sta potem z Mahlerjem s pomočjo tiskarskega stroja ponarejala. Kakor vse kaže, je v prometu še mnogo ponarejenih čekov.

* **Uradništvo za državno posojilo.** Kakor izvemo, je podpisalo državno uradništvo v območju ljubljanske pokrajinske uprave 5,270.000 K državnega posojila.

* **Nepričakovan uspeh državnega posojila.** Iz Zagreba nam poročajo: Po zatrdilu tukajšnjih bančnih krogov so privatniki podpisali skoraj vseh 500 milijonov dinarjev državnega posojila.

* **Na Poizeli so pri naših občinskih** volitvah dobili socialni demokrati 6 (+1), klerikalci 10 mandatov.

* **Ureditev telefonskega prometa.** Ministrstvo za pošto in brzojav je za enkrat uredilo telefonski promet na nekaterih glavnih progah. Na progi od Beograda do Skoplja so ponekod provedene nove proge, ponekod pa popravljene stare. Tudi za neposredni promet z Banatom so provedene proge in položen kabel preko Donave. Delajo se še nekatere proge v Srbiji, ki bodo končane v 10 do 15 dneh. Obenem se postavljajo tudi nove proge za Sarajevo in Cetinje. V teku so tudi dela za napeljavo bakrene žice od Beograda do Ljubljane. Dela bodo končana tekom enega meseca. Za prihodnje leto se nameravajo izvršiti nove telefonske proge za Zagreb, Ljubljano in Cetinje, proga do Obrenovca pa se bo podaljšala preko Šabca in Zvornika do Sarajeva in Splita.. Napravile se bodo tudi telefonske in brzojavne proge za promet s sosednjimi državami, s Češkoslovaško in za brzojavni tranzit, ki bodo donašale državi velike dohodke. Ako se bo pravočasno nabavil material, ki ga zahteva brzojavni in telefonski oddelek ministrstva za pošto in brzojav, bo prihodnje leto v naši državi brzojavna in telefonska uredba mnogo boljša. Brzojavne pristojbine za mednarodni promet se bodo počenši s prihodnjim letom nekoliko povišale. Pred dvema dnevoma so se začela dela za polaganje telefonskega kabla v Beogradu. S tem se bodo zamenjali oni kabli, ki so bili poškodovani po bombardiranju. Razen tega se bo mreža razširila še za 3000 naročnikov. V nekaterih dneh se bodo začela tudi dela za razširjenje telefonske centrale same in ako bo ministrstvo za pošto in brzojav nabavilo čimprej telefonske aparate, se bo v prihodnjem letu lahko izvršila instalacija 3000 do 4000 novih telefonskih postaj. S tem bo državna blagajna dobila 5 do 6 milijonov dinarjev več prihodkov.

* **Vojaška godbena šola.** V Vršcu je posebna šola za vojaške godbenike, ki lahko sprejme okoli 500 učencev. Ministrstvo za socialno politiko se sedaj pogaja z vojnim ministrstvom, da bi od sedaj imele pri sprejemu prednost vojne sirote, ako so nadarjene za godbo.

* **Kinematograf v konkurzu.** Deželno sodišče v Ljubljani, je razglasilo konkurz o imovini Srečka Šlechta, lastniku kinematografa v Ljubljani. Konkurzni komisar je deželnosodni svetnik Peter Keršič, upravnik mase pa odvetnik dr. Juro Adlešič.

* **Smrtna kosa.** V Stranha pri Kamniku je dne 20. oktobra umrl posestnik in organist Josip Bernot; v Mariboru je umrl nagle smrti Ignacij Schein, mesar; v Hraščah pri Postojni veleposestnik Peter Kraigher; v Cerovljah posestnik Fran Opašič; v Ljutomeru v starosti 49 let učitelj Fran Čeh.

* **Smrtna kosa.** Umrla je v Konjicah gospa Marija Pospišil, rodom iz Klutne gore na Češkem, mati konjiškega lekarnarja in soproge okrajnega glavarja g. Trstenjaka. — V ljubljanskem «Leonišču» je v četrtek ponoči umrl župnik g. Albin Ilovski iz Bukovščice pri Škofji Loki v starosti 60 let.

* **Nov železničarski list** prične izdajati s 1. novembrom klerikalna Prometna zveza, ki skuša takozvano železničarsko koalicijo izrabiti, da si nekoliko utrdi svoje prav šibko stališče med prometnim delavstvom.

* **Pravilnik o izdajanju in vidiranju potnih listov.** «Uradni list» pokrajinske uprave za Slovenijo objavlja v številki 127 pravilnik o izdajanju in vidiranju potnih listin. Vsak neoporečni državljan sme dobiti potni list, za nedoletnike pa je potrebna očetova ali varuhova privolitev. V Sloveniji smejo izdajati potne listine: v Ljubljani policijsko ravnateljstvo, v Mariboru državni policijski komisarijat, v pokrajini pa okrajna glavarstva. V inozemstvu izdajajo potne liste za inozemstvo naša poslaništva, generalni konzulati in ostala naša uradna predstavništva, ki pa morajo vprašati prej ministrstvo za vnanje zadeve. Izdajati smejo samo «Passes avantes» za repatriiranje naših državljanov. Glede podrobnih pogojev za izdajo in vidiranje potnih listov opozarjamo interesente na pravilnik v uradnem listu z dne 22. oktobra 1921.

* **Dramatični odsek poverjeništva splošne organizacije vojnih invalidov,** vdov in sirot za Ljubljano in okolico vprizori v nedeljo dne 23. t. m. ob ½8. uri zvečer v Ljudskem domu v Ljubljani L. Anzengruberjevo narodno igro «Kivopriseženik». Vstopnice se dobe v predprodaji v Severjevi trafiki v Selenburgovi ulici in Koželjevi na Sv. Petra cesti 95. Blagajna se odpre ob ½ 7. uri zvečer. — Z ozirom na to, da je čisti dobiček namenjen v dobrodelne svrhe v prid vojnim invalidom, vdovam in sirotam, apeliramo na občinstvo, da se v čim večjem številu udeleži predstave ter s tem pripomore do tem zadovoljivejšega uspeha. Predplačila v ta namen se hvaležno sprejemajo. Priporočamo posebno vojnim invalidom in vdovam, da pridno segajo po vstopnicah, ter pripeljejo s seboj tudi svoje znance.

* **Zahvala.** Podpisano društvo se s tem zahvaljuje vsem članom odseka za prireditev zabavnega večera ob društveni petindvajsetletnici. Njih trudoljubivosti in nesebičnosti se je posrečilo, da je društvena prireditev uspela kar najlepše in najčastneje. Dalje izreka društvo zahvalo tiskarnam, ki so preskrbele potrebne tiskovine, in sicer Jugoslovanski tiskarni za krasno izvršitev vabil in letakov proti znižani ceni, Delniški, Učiteljski in Zvezni tiskarni pa za popolnoma brezplačno izvršitev ostalih tiskovin. Naša zahvala vsem, ki so neumorno nabirali dobitke, kakor tudi tistim, ki so naklonili društvu dobitke ali se sicer spomnili društvenega jubileja. Uredništva ljubljanskih dnevnikov zahvaljamo še posebe za dobrohotno objavljanje reklamnih vesti. Sploh naj velja naša iskrena zahvala vsem, ki so kakorkoli pripomogli, da je slavlje društvene četrtstoletnice v vsakem oziru doseglo svoj dobrodelni namen. — V Ljubljani, dne 21. oktobra 1921. Dobrodelno društvo tiskarjev za Slovenijo.

* **Srečke, katere prodaja Kolo jugoslovanskih sester v dobrodelne namene,** se prav pridno razpečavajo. Občinstvo zna, kako plemenito, veliko nalogo ima Kolo, zato ne odklanja nikjer srečk našega Kola. Kolašice so pa tako pridne, da kar tekmujejo med seboj v razprodajanju. Toda mnogo, mnogo je še srečk in treba je še pridnih delavk in dobre volje našega občinstva, da bodo srečke prodane do določenega roka. Zato Kolašice na delo in občinstvo na deželi in po mestu segaj po naših srečkah!

* **Brzojavne in telefonske pristojbine v inozemskem prometu.** S 1. novembrom t. l. je kot enakovrednost franku določenih deset dinarjev ali štirideset kron. Od tega dne je torej plačevati pri vseh inozemskih brzojavnih in telefonskih pristojbinah za vsak frank ali del franka desetkratni znesek v dinarski oziroma štiridesetkratni znesek v kronski veljavi.

* **Dinarska označba na čekovnih položnicah.** Z razpisom od 2. t. m. štev. 60.173 je kr. ministrstvo pošte in telegrafa odredilo, da se mora vršiti poštno čekovno poslovanje (vplačila in izplačila) ter vsako poštno, brzojavno in telefonsko računsko poslovanje od 1. novembra t. l. dalje samo v dinarski veljavi. Opozarjamo občinstvo, da izstavlja od 1 novembra t. l. čekovne položnice izključno v dinarski veljavi. Položnice, ki so napisane v kronski veljavi sicer izjemno in samo za prehodno dobo niso neveljavne. Take položnice naj prevedejo stranke čitljivo po razmerju 4 : 1 v dinarsko veljavo.

* **Izredni občni zbor** društva poštnih uradnikov in uradnic, ki se je vršil pretečeno nedeljo v Ljubljani je bil jako dobro obiskan. Predsednikom je bil ponovno izvoljen višji poštar Ulepič iz Kranja. Društvo se je deloma reorganiziralo in je dobilo širši odbor. Na osrednjo vlado je bila odposlana spomenica, v kateri se je zahtevalo, da se zakonodajni skupščini predloži v pretres nova uradniška pragmatika. Prosilo se je za nakazilo enkratnega nabavnega prispevka, ker si uradništvo vsled visokih cen ne more preskrbeti najnujnejših potrebščin za bližajočo se zimo.

* **Iz Šentvida pri Lukovici** se nam z ozirom na odprto pismo radomeljskeh faranov gospodu knezoškofu v 247 štev. «Jutra» sporoča, da bi se svojega duhovnega gospoda nad vse radi iznebili, ker ni prav nič podoben pravim koroškim duhovnikom, ki so pravi narodni vzgojitelji. Dasi je tudi on koroški begunec. Ta človek je v faro prinesel toliko slabih lastnosti, da je pregnal ves mir iz nje. Čudno ni torej, da se g. Radomljani tako boje. Seveda ljudstvo nima nobene pravice, kadar se taki gospodje nastavljajo, ki sejejo le prepir in sovraštvo.

* **Vprašanje elektrifikacije celjske kotline** je radi pasivnosti falske elektrarne popolnoma zaspalo. Falska elektrarna je namreč stavila celjskemu konsorciju take pogoje, ki jih konsorcij nikakor ne more izpolniti. Zdi se, da dela družba nalašč zapreke, ker hoče spraviti na vsak način tok v Avstrijo. In naša vlada trpi čisto mirno to početje švicarskih in nemških kapitalistov.

* **Celjski odsek savinjske podružnice SPD** priredi v prid zanemarjenim in ogroženim planinskim postojankam celjskega pogorja dne 7. novembra velik cvetlični dan. —

* **Celjska gimnazijska mladina** za državno posojilo. Gimnazijci v Celju so podpisali 3200 K državnega investicijskega posojila.

* **Prva čevljarska pomočnica v Mariboru.** Pred izpraševalno komisijo čevljarskih mojstrov v Mariboru je napravila izpit za čevljarsko pomočnico 18letna gdč. Greti Plazojnik, hčerka čevljarskega mojstra na Aleksandrovi cesti.

* **Novo podjetje v Mariboru.** V trgovski register je upisana tvrdka «Vrt Džamonja in drugi», družba z o. z. s sedežem v Mariboru. Družba se bavi z vrtnarstvom, semenarstvom, sadjerejo in z gojitvijo plemenskih vinskih trt in rastlin vseh vrst ter s konserviranjem sadja in zelenjave.

* **Gledališče in kinematograf.** Iz Sarajeve poročajo, da je pokrajinska uprava prepovedala za one dni in one noči, ko se vrše v narodnem gledališču predstave, po vseh sarajevskih kinematografih uprizarjati kino-predstave, ker smatra kino-predstave kot nepotrebno konkurence resnemu gledališkemu delu. Lastniki sarajevskih kinematografov se so obrnili zaradi te prepovedi s pritožbo na osrednjo vlado.

* **Gozdovi v plamenu.** Beograjski «Balkan» poroča, da že od pondeljka gore obširni gozdovi v okolici Nikšića in Goranskega, zlasti Zla gora in Jablanovo. Zbralo se je mnogo ljudstva, da uduši požar, vendar pa je gasilna akcija vsled suše in pomanjkanja vode zelo otežkočena. Požar se širi dalje.

* **Doprsni kip bivšega cesarja Karla** je našla mariborska policija za nekim grmom v Magdalenski ulici. Kako in odkod je prišel tja, ni znano.

* **Tatvina.** Pavli Sedevčič iz Krčevine je bila na glavnem trgu v Mariboru ukradena denarnica, v kateri so bile poleg 200 K razne listine. Kapelniku Maksu Schönherru je bilo ukradeno moško kolo.

* **Lep državljan.** Pod tem naslovom smo, kakor že včeraj omenjeno, prinesli 23. m. m. notico, v kateri se očita uslužbencu restavracije na glavnem kolodvoru Sch., da je fašist in da je povodom nabora govoril, da pobegne čez mejo, ako bo potrjen. Na včerajšnjo v našem listu priobčeno izjavo, v kateri zanika g. Sch. te obdolžitve, se je oglasil naš dopisnik v našem uredništvu ter izjavil, da obstoji na svoji trditvi ter da je pripravljen poleg drugih prič svojo trditev tudi pred sodiščem dokazati. S tem je zadeva dovolj pojasnjena.

* **Strašna posledica sovraštva.** Med fanti v Žabovcih in Podvincih je vladalo že dalj časa sovraštvo, ki si je ponovno razvilo v pretep. Ker so pri zadnjem pretepu zmagali Podvinci, so se hoteli v soboto žabovski fanti maščevati. Prišli so v Podvince s puškami (!) in izzivali domačine. Kmalu se je razvila med obema skupinama pravcata bitka, v kateri sta oblečala dva mrtva. Orožniki so ubijalce aretirali in jih odvedli v Ptuj.

* **Grozen zločin pri Gornji Stubici.** Brata Marko in Valentin Hanžek v Gornji Stubici sta že dalj časa živela v prepiru s sosedom Francetom Vulanom zaradi nekega zadružnega zemljišča. Dne 15. oktobra sta brata Hanžek sklenila, da obračunata z Vulanom. Našla sta ga pred vrati njegove hiše ter ga s sekiro obdelovala tako da je Vilan, na kose sesekan, obležal pred hišo. Ko so Vulanovi sorodniki prihiteli iz hiše, sta podivjana brata s sekiro pobila tudi Vilanovo ženo in sina Štefana. Mrtvo ženo sta potem zavlekla v bližnji jarek. Orožniki, ki so kmalu prihiteli na lice mesta, so podivjana brata razorožili in izročili sodišču.

* **Nesreče in nezgode.** Pozaršek Marija, žena ključavničarskega pomočnika na Ižanski cesti, je pustila za trenutek svojega petmesečnega otroka Franceta v zibki v varstvu neke devetletne deklice. Ta je začela stikati po polici, kjer je stal lonec vrelega kropa. Lonec se je prevrnil in padel ravno na spodaj ležečega otroka, ki je dobil pri tem smrtno nevarne opekline. — Rus Josip, desetletni posestnikov sin iz Strug, je padel raz voz in si zlomil desno nogo. — Vladimira Tome, 15 mesecev stara hčerka policijskega stražnika, je jedla jabolka. Pri tem ji je košček zdrčal v dušik in so jo morali prepeljati v bolnico. — Svete Anton, posestnikov sin iz Tomišlja, je zajezdil konja in ga šel napajat. Ko se je konj sklonil k vodi, je Svete padel in se močno poškodoval po čeljustih.

* **Prijetna gosta.** V kavarno Žigart v Vetrinjski ulici v Mariboru je prišel v petek neki gospod z damo. Oba sta se imenitno postregla in napravila približno za 300 K «cche». Ko bi bilo treba plačati, sta mirno odgovorila, da nimata niti vinarja pri sebi in da bosta plačala naslednji dan. Seveda natakar, ki sta mu bila gosta popolnoma nepoznana, ni mogel privoliti v to in je zahteval takojšnje plačilo. Ta «predrznost» pa je žensko tako razkačila, da je skočila natakarju v lase in ga tako razpraskala po obrazu, da je moral iskati pomoči na rešilni postaji. Mica Kovačeva in njen kavalir se bosta morala zagovarjati pred sodiščem.

* **Stabni častnik — tat iz navade.** Z Dunaja nam poročajo: Že več mesecev tožijo dunajski kavarnarji in gostilničarji, da jim gostje izmikajo dragoceni jedilni pribor, servijete in cele namizne garniture. V Lincu je sedaj policija aretirala vojni upravi prideljenega podpolkovnika Josipa Warnerja, ki je izvršil take tatvine na Dunaju, v Solnogradu, Welsu in v Lincu. Kradel je pribor, čajne skodelice cele tablete ter tudi suknje in klobuke v kavarnah in gostilnah. V njegovem stanovanju so našli veliko zalogo ukradenih predmetov ter dragocenosti, katere si je Warner v vojni prilastil. Bavil se je tudi s tihotapstvom ter si pridobil s tem lepo premoženje. Warnerja so izročili sodišču.

* **Nesreča na izletu.** Pri poštnem uradu v Novem mestu uslužbeni pismonoša Fran Intihar je minulo nedeljo napravil izlet z Zidanico na Trško goro. Ko se je vračal, je padel tako nesrečno, da si je zlomil tilnik in je obležal mrtev na kraju nezgode. Ponesrečenec zapušča vdovo in pet nepreskrbljenih otrok.

= *Prikrojevalni tečaj za krojače-invalide.* Ker namerava Urad za pospeševanje obrti prirediti prikrojevalni tečaj za krojače-invalide, se poziviejo vsi invalidi-krojači, ki bi se želeli udeležiti tega tečaja, da nemudoma vložе tozadevne prošnje na Pokrajinsko upravo za Slovenijo, oddelek za socijalno skrbstvo, Invalidski odsek, v Ljubljani, najdalje pa do dne 29. oktobra t. l. Vsi invalidi, ki bi bili sprejeti v ta tečaj in so siromašni, kar naj dokažejo s spričevalom od občine, bodo za čas tega tečaja v oskrbi Invalidskega doma v Ljubljani.

* «ITO» pasta krasno čisti zobe in odstranja zeleni rob na zobeh.

Kabinet Radoslavov pred nar. sodiščem.

V Sofiji se je prošli teden začela proti članom bivšega bolgarskega kabineta Radoslavova pred bolgarskim narodnim sodiščem obravnava, ki že v svojem začetku nudi važna politična razkritja. Sveječasno smo javili že glavne momente iz ogromne obtožnice, ki je naperjena proti vsem članom Radoslavovega kabineta in proti generalisimu bolgarske vojske generalu Nikoli Žekovu. Na obravnavo nista prišla samo ministrski predsednik dr. Vasilij Radoslavov in vojni minister Klement Bojadžijev, ki sta v Nemčiji, med tem ko se je general Žekov odzval pozivu sodišča. Prve izjave obtožencev nudijo jasno sliko v političnem položaju na Bolgarskem v začetku svetovne vojne. Vodstvo vse bolgarske zunanje politike je imel v rokah bivši kralj Ferdinand, ki je s svojo ožjo kamarilo odločeval o taktiki vojne vlade. Tako je bivši finančni minister Dimitrije Tončev na obravnavi povedal potek one zgodovinske seje bolgarske vlade v septembru 1915. kjer je bila sklenjena vojna s Srbijo. Seja je bila sklicana nujno pod predsedstvom kralja Ferdinanda, noben od ministrov ni vedel zakaj gre. Predsednik vlade dr. Radoslavov je pa izjavil, da so Srbi napadli Bolgarijo, prebral vojno proklamacijo na narod in izročil generalisimu ukaz za «obrano domovino!» Ministri so vedeli, da je to poročilo lažnjivo, a vendar so odobrili vse tozadevne sklepe in še isti večer je bolgarska vojska brez vojne napovedi napadla Srbijo na celi obmejni črti. — Večina obtožencev se izgovarja na ministrskega predsednika Radoslavova in kralja Ferdinanda, češ, da sta onadva brez vlade in ministrskega sveta upravljala državo, da se o najvažnejših točkah in vprašanjih ministrski svet sploh posvetoval ni, temveč je kralj z ministrskim predsednikom in tem ali onim zaupnikom izdajal razne ukaze. To isto je potrdil tudi generalisim Žekov, ki je izpovedal, da je že davno uvidel, da je odpor Avstrije in Nemčije proti zaveznikom nemogoč in je neprestano sveto val, da naj vlada najde kakoršenkoli način, da se sporazume z zavezniki in tako reši vsaj to, kar bi se moglo rešiti. Toda kralj Ferdinand je vedno in dosledno odbijal take predloge in tako dotiral Bolgarijo v propast. Vsi obtoženi ministri seveda svojo krivdo zanikajo. Obtožnica pa trdi, da so bili vsi ministri, ki so tvorili takrat toli ozloglašeno dvorno kamarilo, dobro poučeni o vseh dogodkih. Če tudi bi ne vedeli za posamezna nezakonita in protiustavna dejanja kralja in ministrskega predsednika bi morali nastopiti proti kršitvi zakonov in ustave ter izvajati posledice, kar pa ni storil niti eden izmed njih. — Drugi del obtožnice obsega razne umazane afere pojedinih ministrov, ki so obogateli pri raznih špekulacijah in vojaških dobavah. Razprava bo odkrila čisto jasno sliko takratnega političnega položaja v Bolgariji in bo nudila obilen in zanimiv material za zgodovino svetovne vojne.

Borza

PREOBRAT NA ZAGREBŠKI BORZI.

Zagreb: Borza danes ni poslovala. Zato pa se je položaj izven prometa temeljito izpremenil in je nastala splošna nesigurnost na tržišču. Bile so samo ponudbe blaga, kupcev pa nikjer. Banke, ki so bile še včeraj čvrste za vsako tujo valuto in devizo, so izjavljale danes, da nimajo zanje interesa. Vrhutega je došla vest iz Londona, da se je finančnemu ministru Kumanudiju posrečilo skleniti posojilo, na drugi strani pa iz Curiha vest, da se je naša valuta dvignila od 1.90 na 2.35. Okoli poldne je končno prispela iz Dunaja vest o povratku bivšega cesarja Karla na Madžarsko, kar je povzročilo na trgu popolno discirljentacijo. Okoli 13. ure je bilo večje povpraševanje za Dunaj, ki je poskočil od 8.35 na 8.40. London blago je padlo od 1110 na 1100. Za Berlin blago je bilo spočetka slabo povpraševanje in je notiralo 173, pozneje se je popravilo na 175.50. Praga blago 295 — 296, Italija denar 1080, blago 1100, Pariz denar 2020. Dolarji so padli. Dočim je bil včeraj denar 277, je padel danes na 275 — 274.

Beograd, valute: dolarji 68, marke 44, leji 54, levi 44, devize: Praga 74, Berlin 43.50, Dunaj 2.10, Milan 277, Budimpešta 10.

Zürich, devize: Berlin 3.20, Newyork 541, London 2130, Pariz 3925, Milan 2125, Praga 5.65, Budimpešta 0.75, Zagreb 1.75, Bukarešta 3.90, Varšava 0.12, Dunaj 0.00, avstrijske žigosane krone 0.22.

Vremensko poročilo

Ljubljana 306 m nad morjem.

Dan	Čas opazovanja ob uri	Stanje barometra v mm	Temperatura po C.	Vetrovi	Nebo	Padavina v mm
22. okt.	7.	739·4	5·2	brez vetra	megla	0·0
	14.	736·5	20·0	sl. jgvh	jasno	
	21.	736·6	13·6	„	„	

Srednja včerajšnja temperatura 12·9, normalna 9·8.

Vremenska napoved: lepo toplo vreme.

Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra». Odgovorni urednik Vit. E. Jelenc

CLAUDE FARRÈRE: 12

Morski ropar

(Le Flibustier des Mers.)

Roman.

Ta uničevalna vojna med Flibustejci in španskimi kolonijami Nove Indije je stara in ne traja šele od včeraj. Že več kot petdeset let je tega ali še več, ... nikdo se ne spominja natančno ... kar so Španci napadli in zmesarili Bukanijce, ali «Divje lovce», kakor so se sami imenovali. Njih tovariši so pa zato napadli Špance in se maščevali z groznim in krvavim klanjem. Pred to dobo se počasni in kmetski Bukanijci niso baš pečali z diplomacijo ali politiko. Prav nič se niso brigali, ali so njih nasprotniki pod katoliškim kraljem ali kako drugače. Da spadajo sami pod «najbolj krščanskega kralja» francoskega, niso menda niti vedeli. Če si jih nadlegoval, si prejel od njih svoje batine po starem načelu: «Oko za oko, zob za zob, kakor ti meni, tako jaz tebi.» Za drugo se niso brigali. Po dolgih in čestih borbah na kopnem in morju so se Flibustejci, dediči in nasledniki Bukanijcev, čisto navadili, da so Španci njih glavni, največji in dedni sovražniki, in so se zvezali z vsakokratnim njihovim političnim nasprotnikom, da jih je proti Špancem podpiral in jim pomagal. Kar po vrsti so bili Flibustejci zavezniki Portugalcem, potem Angležem, največkrat pa Francozom, ki so dolga leta bili najnevarnejši sovražniki Špancem. Vrhu tega so se Flibustejci včasih spominjali svojega, večji del francoskega porekla. Nekateri so tudi računali na povratek v staro domovino, če jim pojde po sreči. Tako so se končno odločili, da so vsi skupaj zaprosili za francoskega kraljevega namestnika za svoje gnezdo na Tortugi. Posredoval jim je vitez de Poincy, ki je kot general malteškega reda zapovedoval na otoku svetega Krištofa.

Tako je bilo tačas s Flibustejci. Manj odvisni kot kedajkoli, navidez pa navezani na voljo francoskega kralja v Parizu, so živeli v nebrzdani svobodi, ki se je pa ravnala po lastnih flibustejskih navadah in šegah. Največja njihova svoboščina pa je tačas še bila, da se smejo vsikdar bojevati proti lastnim sovražnikom, četudi so le-ti v miru s francoskim kraljem v zmislu mirovnih pogodb, podpisanih kjerkoli v Evropi.

V takšnih slučajih je pač flibustejski kraljevi namestnik imel nalogo, da najde izhod in način, kako bi se vsa zadeva uravnala tako, da izgleda zakonito. Gospod de Ogeron, ki je nasledoval mnogim drugim, je že itak dovolj prekanjene pravniške in diplomatske procedure izpopolnil do viška. Letos, ko pišemo tisočšestosedemdeseto in drugo leto, se je držal te šege, da je dajal Flibustejcem korzarska pisma, napisana in pečatena v imenu in po nalogu kralja portugalskega, ki se je tačas baš bojeval s Španci. Vsa ta pisma so bila pristna in gospod de Ogeron jih je imel pripravljene cele skladanice, bogzna odkod.

«To pisanje dobiš tudi ti», konča Rdečebradec svoje razlaganje. «Ne dvomi in ne premišljaj, marveč se požuri k njemu. Najprvo se pa spodobi, da pozdraviš kraljevega namestnika s sedmimi streli iz svojih kanonov, kakor je pri nas navada. Jaz se sedaj vrnem na svojega ‚Flying-Kinga', pojutrišnjem ob solnčnem vzhodu pa odrineva. Velja li? Čemu, da gubiva dan? Jutri ti zadostuje, da se pomeniš z namestnikom in se iznova založiš z vodo in živežem za vožnjo, ki itak ne bo trajala delj ko štirinajst dni!»

Ko je angleški čoln z Rdečebradcem odrinil od fregate, je zagrmel prvi pozdravni strel iz kanona. Rdečebradec veselo zamaha s svojo brado: Dolgo se pa ta prokleti Malonez res ne obotavlja in pri sveti Barbari je imel vse pripravljeno, kar treba, da izpališ top.

Tomaž Trublet in njegov drug Louis Guénolé pa gledata na obalo, kjer se zbirajo ljudje, ki jih je privabilo pozdravno streljanje. Iz skupine se odloči možakar, boljše oblečen od vseh, in stopi tik na rob obale. Čim zagrmi zadnji strel, se možakar odkrije in zamahne s širokim peresom za klobukom. Oni na «Lepi podlasici» pa niso dvomili niti za trenutek, da je ta oseba gospod de Ogeron, namestnik kralja in gospodov Zapadnoindijske trgovinske družbe na otoku Tortugi in obali San Dominga.

3

«Da vesta,» je razlagal Eduard Bonny Rdečebradec Tomažu Trubletu in Louisu Guénolé-u, «da vesta, niti štiristo morskih milj od tod zapadno - južnozapadno mineš Windwardsko pasažo in Jamajko, pa dospeš v velik, z otoki in ostrovi posejan zaliv Honduraški. Ne daleč od njega se razprostira zemlja Campêche, ki spada k prosluli bogatiji Nove Španije, polni zlata in srebra, košenilje, dragocenega lesa, izvrstnega tobaka in onega kakaua, iz katerega delajo čokolado. Tam najdeš cvetoča mesta in dobro utrjene luke. Največja je Vera-Cruz. Strašna in divja prigoda bi bila pa kakor ustvarjena za nas, če bi mi, kakor smo, z dvema in stošestdeset možmi posadke, kar sami in za lasten račun napadli eno teh mest in je vzeli. To bi tudi predlagal in vidva bi gotovo pristala na ta predlog, če bi jaz ne imel boljšega, ker vidim, da ste možakarji in vredni flibustejske družbe. Toda, hvala bogu, to nam še ni treba, in vkljub temu bomo zaslužili, kakor se spodobi. Čujta torej oba, kar vama pravim: V ta honduraški zaliv se steka reka, ki jo mi pustolovci imenujemo «Reko komarjev». Ta reka je plovna. Po njej spuščajo ob tem času Španci vsako leto trebušen huker kakih šest ali osemsto ton, sposobnega, da nosi vsake vrste najboljšega blaga. Z njim pa vozi stražna ladja, deloma za varnost hukerja, deloma pa, da ukrcajo na stražno ladjo najdragocenejše blago, na primer srebro in zlato. Sj veste, kakšni so španski hukerji: Velike močne ladje, spredaj in zadaj zelo zaokrožene in nekoliko počasne. Stražna ladja je pa vsakokrat kakšna kurirska ali pa obrežna fregata. Kar se pa tiče zadeve, ki nas sedaj zanima, vam povem, da ima letos huker v «Komarski vodi» v Hondorasu petdeset in šest topov, stražna ladja pa samo štirideset, vendar najboljšega kalibra. Vsega skupaj imajo torej ti psi devetdeset in šest kanonov, mi pa dvajset in osem. Torej smo približno jednaki. Mi smo na boljšem, če napademo, kakor menim, najprej huker in pozneje stražno ladjo. To je moj načrt.»

«Načrt mi ugaja!» odgvori Tomaž Trublet brez oklevanja v svojem in Louisovem imenu.

Rdečebradec je pa na to zapustil «Lepo podlasico» in se vrnil na «Kinga». Kmalu na to sta obe ladji odrinili od Tortuge in skupno odjadrali.

* * *

Usidrali sta se ob Roatanu, na Bahijskih otokih, da iznova založita z vodo in da prežita, kedaj odjadrata španski huker in stražna ladja, ki morata na svojem potu nujno priti v vidik Roatana, predno zavijeta proti severu na kap Catoche, koder vodi najboljša pot v Evropo. Tomaž in Louis sta sama v svoji kabini in zavživata svoj obed, prav trdo soljeno meso, posušen fižol in suhor, ki je še trši kot meso. Ko sta se nasitila, zapoje Tomaž, dober katolik, pesem Caharijevo in potem Magnificat. Louis pa, ki mu je odgovarjal, moli za tem Miserere. Taka je navada na krovu krščanskih korzarjev po obedu. Ko sta se tako priporočila, se pričneta prijazno razgovarjati:

«Pričetek je dober», pravi kapitan. «Če tako poješ to, kar so te navadili v domovini, imaš občutek, kakor da nisi tako zelo daleč...»

«Da», prizna Guénolé.

Več ni odgovoril in čelo se mu je nagubančilo.

«Kaj ti pa je?» vpraša Tomaž.

«Nič!»

«Pač!»

«Nič!»

«Jaz ti pa rečem: Pač! Ti imaš nekaj!»

«Ne, prav res!»

«Pa vendar! Hudiča negda, zdi se mi, da to ni pošteno, tajnosti, pa med nama!»

«I no», pravi Guénolé. «Če meniš tako, bom pa govoril. Potem se pa ljuti, kakor hočeš. Zdi se mi, da to nima prave katoliške barve, to podjetje, v katero smo se spustili. Tomaž Trublet, kapitan moj, poslušaj me! In sam razmisli, kar ti pravim. Kaj delava midva, dobra in verna katolika, v družbi s tem Angležem, ki je nevernik in še hugenot povrhu, če ni nič hujšega!? Sedaj se spravljava nad Špance in preživa nanje, čeprav so dobri in pobožni krščani in podaniki krščanskega kralja, ki je v prijateljstvu z našim! Ali je to prav? Kje pa so naši navadni sovražniki, naši maloneški? Kdo je prisegel, da hoče zavzeti naše mesto in ga porušiti, da ne ostane kamen na kamnu, in da bo tako maščeval vse poraze, ki smo mu jih prizadejali? Saj veš, Tomaž! To so Angleži, ne pa Španci! In ker si že zahteval, ti povem odkrito: Prav nič nisem zadovoljen s tem, da vidim za svojim krmilom angleško ladjo, ki nam je baje prijazna...»

«Potrpi!» pravi Tomaž Trublet.

Svojemu poročniku in sebi je natočil dve čaši, onega ruma iz sladkorne trstike, kakor ga najdeš po vsej Ameriki in zlasti mnogo na Tortugi.

«Potrpi!» ponovi. «Sedaj pij najprej.»

In sam izprazni svojo čašo na dušek ter odgovarja:

«Ljubi Louis, prav nič se ne ljutim, marveč sem ravno istega mnenja, kakor ti. Misliš li, da ljubim jaz Angleže topleje ko ti? Že še pridejo na vrsto, da bodo služili za tarčo našim kanonom, le veruj mi. Kar se pa sedanjosti tiče, je naša glavna skrb, da obogatimo sebe in svojega armatorja. Temu namenu je posvečeno današnje podjetje. Kaj zato, če smo skupaj hugenoti in katoliki, prijatelji ali nevtralci, če le imamo pravno veljavno pismo? Beži, beži! Naj pride kar hoče! In naj pride kmalu srečni dan, ko bomo sami svoji armatorji in mojstri in gospodarji, ko bomo mogli delati vse po lastni volji in se boriti proti onemu, kakor bo nam prav!»

Iznova je natočil čašo. Toda Louis ni pil.

«No, kaj pa še sedaj? Le iztresi svoje srce, botrček!»

(Dalje prihodnjič.)

Dobra in najcenejša postrežba! Slovenski trgovci!

Vaš lastni zavod je, ki Vam ga kliče stanovska zavednost v spomin!

Slovenska trgovska delniška družba

Centrala: **Ljubljana** (Ravnatelj: Robert Walland)

Resijeva cesta št. 22 (v lastnem poslopju) poleg glavnega kolodvora.

Uvoz in izvoz.

Vedno po možnosti spopolnjena velika zaloga

kolonialnega in špecerijskega blaga.

Banaška moka in deželni pridelki.

Špirit in žganje.

Železniški oddelek se opusti in preostala zaloga se po znižanih cenah odda.

Podružnica na Rakeku in v Sevnici.

Telefon (interurb.) 464. Telegrami: Trgovska družba.

Zahtevajte cenik! 1764

Gramofone, plošče, godbene avtomate, igle, peresa, posamezne dele edino pri tvrdki

A. RASBERGER

Ljubljana, Sodna ulica 5.

Mehanična delavnica za vsa popravila in druge precizne mehanike.

Kdor hoče imeti res s pristnim blagom prepleskano hišo, pohištvo in lakiranje raznih „koles" v peči, naj se obrne na tvrdko

Tone Malgaj, stavbni in pohištveni pleskar in ličar

Ljubljana, Kolodvorska ulica 6.

Dunajska cesta 31.

JOS. RAVNIKAR

LJUBLJANA

zaloga manufakture na debelo.

Dunajska cesta 31.

ŠTAMPILJE iz kavčuka CIRIL SITAR LJUBLJANA Sv. Petra cesta 13 1618

Knjigovodja

prvovrsten, se stalno sprejme za eno ali dve popoldanski uri. Ponudbe na upravništvo „Jutra" pod „Knjigovodja". 1763

Tamburaški inštrumenti

za ves zbor ali posamezni se kupijo. Ponudbe z navedbo cen na upravništvo «Jutra» pod „Tamburice". 1762

Ivan Magdič

krojač 1666

se priporoča za jesensko sezono.

Ljubljana, Gledališka ulica 7.

Klobuke in slamnike

vseh vrst, od preprostih do najfinejših nudi vedno v zalogi tovarna klobukov in slamnikov

Franc Cerar v Stobu

pošta in želez. postaja Domžale pri Ljubljani.

V popravila prevzema tudi vsa tozadevna dela ter predelkuje po najnovejši modi. V Ljubljani prevzema vsa naročila in modernoiziranje tvrdka **Kovačević i Tršan v Prešernovi ulici št. 5**, kjer se sprejema 1537 v sredo in v soboto.

G. F. Jurásek

izdelovalec glasovirjev v Ljubljani Wolfova ulica 12.

izvršuje uglaševanje ter popravila glasovirjev in harmonijev specielno strokovno, točno in ceno. 1618

Kdor hoče kaj prodati
Kdor hoče kaj kupiti
Kdor išče službe itd.
— inseriraj v „Jutru"

Trgovina

O. Bernatovič

Mestni trg 5–6

Največja izbera najnovejših, najfinejših in najcenejših

oblek za gospode, dame in otroke.

V zalogi tudi moški klobuki in kožuhovina.

Otvoritev nove trgovine.

Podpisani naznanjam, da sem otvoril v bivših opuščenih trgovskih prostorih g. K. A. Kregarja,

Sv. Petra cesta št. 23

trgovino z galanterijskim blagom

na drobno in na debelo.

Zaloga vseh šolskih potrebščin.

Stalna zaloga kleja (lima).

1760 **A. STADLER.**

I. SANDRIN

LJUBLJANA 1620

Velika zaloga vsakovrstnega **usnja** kož, podplatov, gonilnih jermenov in boksa na debelo

Mestni trg 6.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani Stritarjeva ulica št. 2

250 53

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju, Mariboru, Borovljah, Ptuju in Brežicah.

Delniška glavnica K 50,000.000·—. Rezerve okrog K 45,000.000·—.

Se priporoča za vse v njeno stroko spadajoče posle. Prodaja srečke razredne loterije.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, valut in dovoljuje vsakovrstne kredite.

Čekovni račun v Ljubljani št. 10.509. Brzojavni naslov: Banka Ljubljana. Telefon št. 261 in 413.

Politični odmevi

Italija in mala antanta

Berlinska «Vossische Zeitung» je prinesla te dni na uvodnem mestu vejezanimiv članek svojega dunajskega korespondenta drja. Lahma, v katerem razpravlja pisec o madžarofil. orijentaciji italijanske politike. Članka pravi med drugim:

«Medtem ko se je italijanski zunanji minister della Toretta v Benetkah trudil, da formulira zapisnik ter na ta način prikrije faktičen neuspeh svojega posredovanja med Madžarsko in Avstrijo, je dr. Beneš z zadovoljstvom čakal v Pragi, da se mu vnovič poveri uloga posredovalca, ki mu je bila pred tem brutalno odvzeta. Vsekakor bo Češkoslovaška poskušala vzpostaviti prestiž male antante, ki je pretrpela težek udarec ne vsled odvažnosti Madžarske, temveč vsled nenaklonjenosti velike antante. Povodom velikonočnega izleta Karla Habsburga se je zaščitna moč male antante najizrazitejše pokazala. Avstrijski so mislili, da smatra mala antanta Burgenland za enako važno vprašanje in kršitev mirovne pogodbe v tej točki ravnotako za casus belli, kakor povratek Habsburgovcev. Na tem so gradili vso politiko.

Obljube male antante niso bile pismene. Avstrija tudi ni bila pozvana, da se pridruži — ona ne more nuditi zaveznikom ničesar. Seveda pa mala antanta svojega pokroviteljstva Avstriji tudi ni obetala iz čistega prijateljstva, temveč radi lastne sigurnosti, kajti po morebitnem uspehu zmagovite reakcije v Avstriji bi se za države male antante odprlo vprašanje njihovega lastnega obstoja.

Dostikrat spretni madžarski diplomati pa so v Rimu dokazovali, da obstoji med Avstrijo in malo antanto prava vojaška zveza. Z istim pretiravanjem se danes od drugih trdi, da je sklenjena italijansko - madžarska pogodba, glasom katere prevzame Madžarska vojaško ulogo v slučaju konflikta med Italijo in Jugoslavijo. In še z večjo gotovostjo se trdi, da obstoji francosko - italijanska pogodba, ki v skupnem kompleksu balkanskih vprašanj, inkluzivno Avstrijo in Madžarsko, daje Italiji pravico proste akcije.

Vsekakor je, kakor izgleda, Italija dosegla svoj najbolj zaželjeni cilj: izolacijo in oslabljenje Jugoslavije. Avstrijskim državnikom so pripovedovali oficijozi, da bo smatrala Italija vkorakanje Čehov in Jugoslovanov v Burgenland za casus belli, ker nikakor ne more dopustiti, da bi se na dnevnem redu zopet pojavilo vprašanje o koridoru. Italija je na Dunaju odkrito izjavila, da ji je ljubše, ako se prekrši mirovna pogodba ter ostane Burgenland madžarski, nego da pridete Jugoslavija in Češkoslovaška do skupne meje. V času, ko se je v Šopronju odigravala komedija glede predaje Burgenlanda, so morali Jugoslovani na zahtevo antante takoj izprazniti Pečuj in Baranjo. V Beogradu je nastalo zelo slabo razpoloženje, jugoslovanski politiki so mislili, da bo Burgenland blamaža za veliko antanto ter da bodo zavezniki, ko bo obstoj Avstrije ogrožen, zastonj zahtevali intervencijo Jugoslavije. Usoda Avstrije pa je sedaj resnično ogrožena, a nihče iz Rima, Pariza in Londona se ne obrača v Beograd za pomoč. Ne more se tajiti, da se je pojavilo v Jugoslaviji nekako nezaupanje napram dr. Benešu, ki je z gospodarskimi pogajanji z madžarsko grofovsko vlado moralno podprl Horthyjev sistem. Ko pa pogajanja niso uspela, je v Jugoslaviji prevladalo mnenje, da je dr. Beneš iz diplomatičnih razlogov navidezno ustregel pariški želji, naj bi se skušala vzpostaviti neke vrste gospodarska zveza podonavskih držav.

Z ozirom na vse to je gosp. Pašić odpotoval v Pariz, da se pritoži proti rovarenju Italije, katere vpliv se vedno bolj čuti v Črni gori, Macedoniji, pa tudi na Hrvatskem, kjer prosperira Radićeva politika. Ne sme se pa medtem pozabiti, da Jugoslavija razpolaga z izvrstno vojsko in da notranje blagostanje te države stalno narašča. Nihče še ne ve, kakšno kohezijo bodo pokazali Srbi, Hrvati in Slovenci, ko bo treba braniti skupno eksistenco države napram zunanjim sovražnikom.

Italija bo kmalu imela priložnost, prepričati se, da znači oslabljenje slovanskih držav le oživotvoritev državne misli bivše monarhije in ko pride na dnevni red vprašanje, je - li za Trst in Reko opasnejša Jugoslavija ali habsburško cesarstvo, tedaj bo imela Italija priliko oceniti državniško modrost grofa Sforze in markiza della Torrette.

Romunija in Jugoslavija

Razmerje med našo kraljevino in Romunijo se po zvrštetku svetovne vojne ni hotelo urediti. O priliki, ko se je določila demarkacijska črta med nami in Romuni v Banatu, so celo naši vzhodni romunski sosedje nakopičili lepo število divizij ob naši banatski meji in ni mnogo manjkalo, da ni prišlo tam do spopadov. Male praske ob demarkacijski črti pa so se pozneje ponovno dogodile in vedno znova je bilo treba miriti prevročekrvne romunske vojaške poveljnike, ki so obmejne določbe skušali via facti razlagati v romunsko korist.

Romune je gnal v vseh teh sporih pohlep po našem delu Banata. V svojih nacijonalnih težnjah niso imeli veljaki v Bukarešti za cilj samo osvoboditev narodno - kompaktnega romunskega ozemlja, marveč so prešli tudi preko tega prirodnega in pravičnega okvira dalje v imperijalizem. Kot potomci Dakoromanov so hoteli spraviti nacionalno Romunijo v sklad s staro rimsko provinco Dacijo, kateri je resnično pripadal cel Banat. To svojo historično pobarvano zahtevo so opirali tudi na trditev, da predstavlja šele Donava in dolenja Tisa prirodno mejo Banata na jugu in zapadu. Da biva po vsem južnem in zapadnem Banatu pretežno srbski živelj, to jih seveda ni motilo, kakor tudi ne dejstvo, da je ostalo v vsem Banatu, ki ga je Pariz dodelil Jugoslaviji, le okroglo 80.000 Romunov, raztresenih med ostalim prebivalstvom.

Za te Romune zahtevajo sedaj diplomatskim potom nesprejemljive modalitete v šolskem pouku. Nedvomno bode naša šolska politika napram peščici banatskih Romunov odvisna od stanja, v katerem bode puščala Romunija naše rojake, ki so ostali pod romunsko vlado v Klisuri ob Donavi in v ostalem Banatu v temešvarskem okrožju. In teh naših sonarodnikov izven naših meja je več nego romunskih na našem ozemlju.

Zanimiva je tudi romunska zahteva po romunskih šolah v Bitolju. Marsikdo bi smatral to notico za tiskovno napako, kar pa seveda ni. V bitoljskem okrožju živi namreč kakih 30.000 makedonskih Romunov, takoimenovanih Arumunov, ki pa so Romunom le oddaleč sorodni in govore povsem poseben jezik. Večje število makedonskih Romunov živi blizu naše meje v severni Grčiji. Za te Romune se je tedaj Romunija svoj čas — še za Turčije — zelo trudila, vzdrževala med njimi svojo politično propagando, jim ponujala svoje šole, hoteč jih napraviti za narodnozavedne Romune. Toda pri tem svojem prizadevanju ni imela uspeha.

Kljub temu pa je eksistenco Aromunov izrabljala v dobi, ko se je leta 1912./13. likvidirala evropska Turčija po zaslugi orožja balkanskih držav. Takrat je nastopila z zahtevo po kompenzaciji in je kot argument zanjo navajala tudi te raztresene ostanke romunskega plemena, katerih posest je seveda na politični tehtnici pomenila precej toliko kot nič.

Ako je od obstoja romunske šole v Bitolju kot vzgojevališča za te pičlo ohranjene ostanke Makedoromunov odvisno naše nadaljnje dobro razmerje do Bukarešte, jim jo lahko v stvarnem oziru mirne vesti dovolimo. Kajti ti romanski drobci so nam tako nenevarni, se tako hitro asimilirajo, da jih tudi po Romuniji zaželjena umetna sredstva ne morejo rešiti za velerumunstvo. Njih eksistenca nikakor ne more nuditi dovolj vsebine za posebno politično ali morda celo diplomatsko vprašanje.

Ko se izvede v podrobnem razmejitev v Banatu, ki še vedno kvari naše medsebojne odnošaje, bo, upamo, skrčeno število spornih zadev na najmanjše. V današnjem političnem položaju nam je prijateljstvo Romunije dobrodošlo prav tako, kakor nji dobro razmerje do nas. Ker more imeti vrh tega Romunija najprikladnejšo zvezo na zapad ravno preko naše kraljevine, nima bukareška politika vzroka umetno vzdrževati nesporazumljenj z nami. Zato upamo, da bodo tudi poslednje romunske zahteve likvidirane v obojestransko zadovoljstvo.

Madžari in Nemci v Vojvodini

Madžari so glavni element nemira v Srednji Evropi. Z njihovim nepomirljivim nasprotstvom je treba brezpogojno računati, o tem smo si popolnoma na jasnem.

Tem bolj pozorno moramo motriti svoje razmerje do Madžarov tam, kjer imamo opraviti z njimi ne le v zunanji, temveč tudi v notranji politiki. In Madžari so ostali doslej važen političen činitelj v onih naših predelih, ki so bili do prevrata del Ogrske. Kako velik je še njihov političen vpliv na slovensko prebivalstvo v Prekmurju, so nas poučili zadnjič neljubi dogodki o priliki prihoda razmejitvene komisije.

Manj znane, a vpričo večje razsežnosti in večje vrednosti ozemlja bolj važne so razmere v Vojvodini. Tu je ostalo Madžarov slaba četrtina celokupnega prebivalstva, kakih 300.000 ljudi. Toda njihov vpliv je veliko večji nego bi odgovarjalo temu številnemu razmerju. Kajti pod madžarskim narodnopolitičnim vplivom stoji danes še vedno malodane večina nesrbskega prebivalstva, Nemci, židje, pa tudi naši Bunjevci.

Treba je namreč priznati, da je imela madžarska šovinistična politika, izvajana zlasti s pomočjo šolstva, velik uspeh, dasi je trajala v polni meri šele od ustanovitve dualizma l. 1867. Doslednа, z železno brezobzirnostjo izvedena madjarizujoča šolska politika je v zvezi z ostalimi raznarodujočimi sredstvi dosegla, da se je vsa inteligenca odtujila svoji narodnosti, Švabi v Vojvodini so se sramovali svojega švabskega pokolenja in so postali tako vneti «Madžari», kakor pravi Madžari. In prav isto velja o veliki večini inteligence med Bunjevci. Celo židje, ki so v narodnih zadevah navajeni biti nevtralni, so povsod zavzeti za Madžare.

Naša politika v Vojvodini mora iti torej za tem, da ta umetni madžarski duh izžene iz nemadžarskih narodnosti, ker mora absolutno računati s tem, da se Madžari in Madžaroni vseh vrst ne bodo sprijaznili z obstoječim stanjem. Doseči moramo na vsak način, da se novi rod Nemcev — da o Bunjevcih ne govorimo na tem mestu — osamosvoji in ostane zvest švabskemu jeziku in mišljenju.

To je imela pred očmi vlada, ko je odredila, da se v Vojvodini mora vsaka narodnost vpisati v svoje posebne šole, tedaj v madžarske le Madžari, a Nemci v — nemške. Kako globoko se je vkoreninila madžarizacija, pa razvidimo iz dejstva, da so se tej odredbi na več mestih protivili švabski starši sami, zahtevajoč za svoje nemške otroke — madžarske šole, čemur seveda mi nikakor ne moremo in ne smemo ustreči. In glavni novisadski nemški list «Deutsches Volksblatt» mora dostikrat voditi hude polemike z Nemci, ki hočejo ostati pod madžarsko «kulturo», ki ne marajo nemštva.

Proti madžarskemu elementu samemu ne moremo nastopati, tem doslednеje pa moramo vztrajati na tem, da uničimo za vsako ceno ves njegov kulturni in politični vpliv, ki je ostal kot uspeh njih nekdanje raznarodujoče politike na nemadžarskih narodnostih. Pri tem nas vodi tudi preudarek, da nam morejo postati vojvodinski Nemci, katerih je nad 300.000, to je nekaj pod četrtino prebivalstva, naraven zaveznik in prijatelj, gotovo pa ne nevaren ali nelojalen sodržavljan. Kajti Švabi, živeči kot na nešteto drobcev razcepljen narodni otok med nami in Madžari, morajo v vsakem slučaju računati, da ostanejo pod tujo vlado, našo ali madžarsko. Ako dobe pri nas polno enakopravnost, materialne in duševne udobnosti, ki si jih žele — in te jim lahko brez vsakršne nevarnosti damo — postanejo naši prijatelji in pod Madžare nazaj si ne bodo želeli.

Res, da so precostanki Nemcev in nemškutarjev iz Slovenije iskali zaslombe in zaščite pri Švabih. Toda temu ne pripisujemo večjega pomena kakor je treba. Nemškutarije bo pri nas v eni generaciji konec, ona peščica pravih Nemcev pa ne bo ne politično ne narodno prihajala v poštev. Zaradi njih tudi vojvodinski Švabi ne bodo hoteli kaliti za nje in za nas koristnega, dobrega razmerja z državno narodnostjo.

Gospodarstvo

Bombaž in tekstilni papirji na svetovnem trgu

Mnogi papirji na dunajski borzi kažejo navzlic 100- in več odstotnemu povišanju svoje cene v resnici padec svoje notranje vrednosti, če primerjamo cene pred nekoliko meseci in sedanje cene z zlatom, oziroma s švicarskim frankom. Med redke papirje, katerih notranja vrednost pa se je po primerjanju s švicarskim frankom znatno dvignila, spadajo efekti tekstilnih podjetij. Vzrok temu povišanju leži v razvoju bombažnih cen na svetovnem trgu.

Za primer naj nam služijo samo papirji češke tekstilne industrije, od katerih je Cosmanos skočil od 5000 na 16.000 in Rothkosteletzer od 4000 na 12.000 avstrijskih kron. Po odštetju valutarnih vzrokov, ki se nahajajo v večji vrednosti češke krone, je bila v teh slučajih višja cenitev odvisna od velike prodajne konjunkture v tekstilni industriji sploh.

Med tem ko se je nahajala tekstilna industrija drugod in posebno na Češkoslovaškem še spomladi v težki krizi, je nenakrat po vesteh o bombažni žetvi v Ameriki nastopilo veliko povpraševanje po izvršenih fabrikatih, ki je v doglednem času izpraznilo skladišča. Razpoloženje za nakup tekstilij je bilo tem večje, ko je zanesljiva ameriška statistika taksirala letošnjo produkcijo ameriškega bombaža na komaj 6 in pol milijona bal, kar odgovarja 40 odstotkom normalne bombažne žetve. Če ne bi bilo 7 do 8 milijonov bal bombaža ostalo še od lanske žetve, se svetovna potreba po bombažu ne bi mogla kriti na noben način. Ni izključeno, da bodo farmerji pri prodaji bombaža več ali manj vzdržljivi, kar bi povzročilo še večje podraženje te važne tekstilne sirovine.

Bombažna borza v Bremenu je notirala kilogram bombaža 1. junija t. l. še 19 mark, danes notira 65 in več. Ta diferenca je upravičena tudi potem, ko vpoštevamo valutarno krizo nemške marke, ker je cena bombaža v Ameriki skočila od 10 na 21 centov za kilogram, torej se je več kot podvojila.

Povpraševanje in cene gotovemu fabrikatu so vsled slabe žetve stalno rastle, tovarne, ki so imele vsled prejšnje krize prenapolnjena skladišča, so napravile velike dobičke, in bodo v stanu izplačati visoke dividende. V tem pričakovanju so se naravno podražili tudi papirji tekstilnih podjetij.

Tudi v naši državi so cene tekstilij poskočile, in je pričakovati za slučaj pomanjkanja nevidnih zalog bombaža v Ameriki še večjega podražanja, ne glede na valutarno krizo, ki jo preživlja kakor vse srednje - evropske, tako tudi naša država. Bombaž je edini predmet, ki se je v primeri z zdravimi valutami v zadnjih mesecih za več kot 100 % podražil. Indeksne številke vseh ostalih predmetov so skoro nelzpremenjene. Če bo ta osamljeni razvoj bombažne cene šel dosedanjo pot ali pa se zaobrne zopet nazaj, je danes še dokaj dvomljivo. Radi tega je treba opozoriti v naprej naše trgovce, da se naj ne zalagajo z gotovimi fabrikati v preveliki meri po visokih cenah. Na svetovnem trgu, na katerem igra spekulacija (in nevidne zaloge ameriškega bombaža) važno vlogo, je reakcija vsak moment možna. Nepregledno škodo bi potem morali trgovci pripisati edino svoji neprevidnosti.

Vinska trgatev v Italiji

Italija je naša najnevarnejša konkurentinja na zunanjih vinskih tržiščih. To konkurenco bridko občutijo naši vinski producenti in trgovci, katerim vino zaostaja doma. Dasiravno letos Italija ne bo imela glede kvantitete dobre letine, je vendar že povoljno poskrbela za zunanje trge. Kakor smo že nedavno poročali, je sklenila Italija pogodbi za izvoz vina s Češkoslovaško in Nemčijo. Naše vinske producente in izvoznike bodo gotovo zanimali podatki o letošnji italijanski vinski trgatvi in razvijajočih se cenah, ki jih posnemamo iz poročila generalne direkcije za vinorejo v Rimu, priobčenega začetkom tega tedna:

Vinska trgatev v južni Italiji in na otokih je v polnem teku. V provinci Puglie jo je oviralo deževno vreme, a v Siciliji toča. V provincah Emilia in Toskana se je trgatev ravnokar pričela. Trgovina z grozdjem in moštom se razvija živahno, vendar so producenti zelo vzdržljivi in zahtevajo visoke cene.

Provinca Piemonte ima letos izredno dobro blago, ki vsebuje mnogo sladkorja, a množina pridelka ne zadovoljuje posebno. Cene se gibljejo med 140—250 lir za q. Nakupujejo večinoma špekulanti, ki spravljajo blago v magacine.

V Genovi je vinska trgovina mala, ker še ni dospelo južnoitalijansko blago. Sedanje zaloge vin so zelo male. Gorska vina notirajo 170—180 lir, najfinejša muškatna vina 420—430 lir.

V Bari, Brindisi, področju, ki izvaža grozdje, se plačuje grozdje večinoma od prekupčevalcev 185—205 lir. Kmetje so tudi tu zelo vzdržljivi in ne marajo prodajati izpod 240 lir, kar je na vsak način pretirana cena.

Kolikor lahko nadalje posnemamo iz omenjenega poročila, je vinska trgatev najslabša v Siciliji. Škodovala ji je menda največ toča.

Po teh podatkih izgleda, da bodo cene v Italiji vsled nepovoljne vinske letine naraščale. Naraščanje vinskih cen v Italiji in nizka naša valuta bosta pač pripomogle k temu, da bo naše vino zmožnejše za konkurenco, ker bo za zunanje trge dovolj poceni. Doslej je naš vinski izvoz oviral med drugim tudi naša previsoka cena.

Ljubljanski trg

Goveje meso II. vrste 20 do 24 K, I. vrste 26 do 34 K po kakovosti volov. Telečje meso, po večini domača teleta 24 do 26 K kg. Slanina: domača 55 K kg, hrvaška II. vrste 65 K, I. vrste mešana 75 kron, mast 80 K kg. Delikatesni mesni izdelki so se pričeli živahneje kupovati.

Sadni trg je vsled letošnjega pomanjkanja sadja šibkeje založen. Cena: jabolka I. vrste 12 K, hruške 8 do 14 K; kmečki trg: jabolka 10 K, hruške 6 do 12 K.

Krompirja je nabavila mestna aprovizacija nad 120 vagonov in je v pretežni meri pokrila ljubljansko potrebo. Mestna aprovizacija bo čez zimo stalno vzdrževala obsežno podrobno prodajo na trgu, da s tem prepreči dviganje cen krompirju.

Mestna mlekarna se hitro razvija. Občinstvo se naproša, naj z dostavljanjem mleka na dom v velikem obsegu potrpi še nekaj dni, da dospe zadostno število steklenic. V ta namen je kupila mestna mlekarna veliko Erzherzog Fridrichovo mlekarno na Dunaju z najmodernejšo opremo. Vse nedostatke glede dobave mleka iz mestnih mlekarn naj občinstvo nemudoma javi na centralo mlekarne, Vojaška ulica št. 10, ali pa na mestno tržno nadzorstvo. Ker upošteva mestna mlekarna enako interese kmetijstva kot kupujočega občinstva, smemo brezdvomno pričakovati, da se bo mlečna aprovizacija vredila v zmislu zahtev higijene in da bo prenehala sedanja mizerija.

Glede kruha se bo uredila zadeva tako, da bo mestna aprovizacija v kratkem pričela zalagati vse ljubljanske peke s cenejšo prvovrstno moko in na poddlagi cene maksimirala ceno kruhu in določila kvaliteto posameznih krušnih vrst.

— **Odbor za proučevanje vodnih sil.** V ministrstvu za poljedelstvo in vode se je sestavil odbor, ki bo proučil vodne sile v naši državi, ki bi se mogle izkoristiti za industrijske svrhe. Razen tega bo ta odbor oddajal svoje mnenje pri podeljevanju koncesij za izkoriščanje vodnih sil.

— **Nemški konji za Jugosl.** Reparacijska komisija je na račun vojne odškodnine prevzela od Nemčije zopet 9000 konj. Do konca tega leta imamo še dobiti 12 tisoč konj, v treh letih pa še 50.000 konj.

— **Obnovitev velikega mlina v Srbiji.** V M. Crniču so gradili na kraju, kjer je pred dvema letoma zgorel mlin, sedaj velik moderen betonski mlin in poleg njega manjši pomožni mlin. Ta mlin je med največjimi v naši državi, ker bo mogel zmleti dnevno preko 15 vagonov pšenice.

— **Razpis raznih del.** Z rokom do 31. oktobra so razpisana razna adaptacijska dela pri okrajnem sodišču v Brežicah, sodišču na Vranskem, kmetijski šoli na Grmu, v moški kaznilnici v Mariboru ter realni gimnaziji v Novem mestu. Pojasnila daje oddelek IV b gradbene direkcije v Ljubljani, gradbeno vodstvo v Brežicah, ter okrožni gradbeni sekciji Maribor in Novo mesto.

— **Prodaja praznih konzervnih škatelj.** Komanda Dravske divizijske oblasti naznanja, da se vrši dne 24. oktobra v Osijeku in 29. oktobra v Sl. Požegi vsakokrat ob 9. uri dopoldne, v pisarni intendantskega skladišča v Osijeku, oziroma v Sl. Požegi javna ustna licitacija za prodajo praznih konzervnih škatelj (v Osijeku okoli 90.000 komadov, v Sl. Požegi okoli 5500 komadov). Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na vpogled.

— **Cirkulacija bankovcev v Avstriji.** Po poročilu Avstro-ogrske banke z dne 7. t. m. je narastlo število bankovcev v prometu za 3621 milijonov a. K. na preko 70 milijard a. K.

— **Padec avstrijske krone in dunajski sejem.** Silni padec avstrijske krone učinkuje zelo neprijetno tudi na kupčijske zaključke na dunajskem sejmu. Mnoge tvrdke niso vsled stalnega padanja krone več v stanu, izvršiti o priliki dunajskega sejma sklenjene kupčije, ker bi utrpele s tem ogromno škodo. Tako neka tvrdka, ki je sklenila dobavo večjega števila avtomobilov, ne more danes po dogovorjenih cenah dobaviti vsled valutne diference niti enega avtomobila, ker so se surovine in mezde povišale, na drugi strani pa valuta padla.

— **Revizija češko-avstrijske trgovinske pogodbe.** Glasom češkoslovaš. lista «Tribune» se prično dne 25. oktobra na Dunaju med Češkoslovaško in Avstrijo pogajanja glede revizije češko-avstrijske trgovinske pogodbe, posebno zaradi uvoza in izvoza.

— **Predlog češkoslovaškega državnega proračuna za l. 1922.:** Državni dohodki: 18,„884,209.544 Kč.; državni izdatki 19,„671,970.479 Kč. Pri dohodkih so predvideni samo dohodki finančnega ministrstva na 10,„511,406.250 Kč. in dohodki železniškega ministrstva na 4,„945,500.090 Kč. Med stroški so med drugim predvideni za železniško ministrstvo 4,„660,257.600 Kč., za ministrstvo narodne obrambe 3,„118,846.222 Kč., za državne dolgove ČSR 2,„080,669.448 Kč., za finančno ministrstvo 1,„724,947.359 Kč., za učno ministrstvo 1,„129,071.228 Kč., za ministrstvo za javna dela 1,„028,309.869 Kč. itd. Poleg tega ima ČSR tudi takozvani investicijski proračun, ki predvideva 3.2 milijarde Kč. Tako znašata torej primanjkljaj v rednem proračunu in svota, predvidena v investicijskem proračunu, skupno 3.98 milijarde, kar pomeni torej faktični primanjkljaj.

— **Kriza v Češkoslovaški železni industriji.** Češki listi poročajo, da odpusti železni rudnik v Vitkovicah koncem tedna še ostalo delavstvo, katerega odpoved se je sklenila že pred meseci. V celem je odpustil rudnik že 3000 delavcev. Število še zaposlenih delavcev znaša 18.000. To število je potrebno, da se rudnik vzdrži v predvojnem stanju.

— **Sladkorna produkcija v Češkoslovaški.** V l. 1920./21. se je proizvedlo v Češkoslovaški skupaj 7,155.000 metrskih stotov surovega sladkorja. Iz te količine se je proizvodilo 3,420.000 metrskih stotov kristalnega sladkorja in 2,600.000 metrskih stotov se je uporabilo za druge rafinade.

— **Nov češki drobiž.** V češkoslovaški kovnici denarja se izdeluje sedaj drobiž po 20 in 50 vinarjev in 1 krono.

— **Češko-ruska pogajanja.** Praški ruski časopis «Novi Mir» javlja, da so pogajanja glede rusko-češke trgovinske pogodbe toliko kot končana. Češkoslovaško zunanje ministrstvo si je pridržalo samo posamezne izpremembe tehniškega značaja. V dveh do treh tednih bo trgovinska pogodba Češkoslovaške s sovjetsko Rusijo podpisana. In v resnici je ruska trgovska delegacija že izdala za 25 milijonov kron naročil, posebno poljedelskih strojev.

— **Nova gospodarska politika sovjetske Rusije.** Na četrti seji vseruskega izvrševalnega sveta so se — po vesteh iz Rige — sklenile razne finančne reforme, ki so za nadaljevanje nove ruske gospodarske politike značilne. Med drugim se je sprejela za leto 1922 določitev doslej v Rusiji še ne obstoječega državnega proračuna, potem se je sklenilo osnovanje že dolgo časa nameravane državne banke. 90 odstotkov državnih izdatkov se namerava uporabiti le v industrijelne svrhe in za gospodarsko obnovo. Finančni komisar je dobil naročilo, naj tekom 2 tednov izdela proračunski načrt. Vsled teh mer se opaža v Moskvi gotova učvrstitev kurza sovjetskega denarja.

— **Promet bankovcev Narodne banke SHS.** se je po izkazu Narodne banke SHS **znižal** od 30. septembra do 8. oktobra za **3,725.365** dinarjev na 4.,472,693.670 dinarjev. To bi bilo sicer dobro znamenje, toda kovinska podloga se je v tem času znižala žal kar za 16,141.570.83 dinarja na 421,086.655.98 dinarja.

— **Uršulin sejem v Celju dne 21. oktobra** je bil prav živahno obiskan, kar priča, da smo se že precej izkopali iz težavnih povojnih razmer. Splošno se izraža mnenje, da bi bilo treba sejme pomnožiti. Sicer pa je bila na sejmu enako žalostna slika kakor dne 12. oktobra v Teharjih. Kupčija je bila mrtva. Mesarji so ponujali za najlepše vole 12 do 16, za krave 8 do 10 K. Cena živine je od vojniškega sejma padla za 25 odstotkov.

— **Poročilo s tržišča s poljskimi pridelki.** Zagreb, 21. oktobra: Blaga ni veliko na tržišču Povpraševanje je oživelo. Zlasti je mnogo povpraševanja po stari koruzi, ki notira do 900 K; za novo koruzo se zahteva 820 do 830 K (dobava november in december). Pšenica notira že preko 1100 K, težje blago 100 K več. Oves, bosanski in srbski notira 740 — 780 kron, dobro slavonsko blago do 200 K več. Za ječmen srbskega izvora se zahteva do 900 K, a za ječmen slavonskega in baškega izvora do 1050 K. Moka št. 0 z vrečo notira 16.10 — 16.80 K. Vse cene postavno vtovorna postaja.

— **Tržaško tržišče s sladkorjem.** Sladkorna trgovina miruje, ker Jugoslavija zaradi nepovoljnih valutarnih razmer ne more več kupovati sladkorja v Trstu, dočim je v Levantu dovolj cenejših ponudb sladkorja iz Belgije in Holandske. Zanimivo je, da je promptno blago znatno dražje, nego dobava v novembru. Kristalni sladkor notira 225 lir, promptni kockasti 275 lir. a za dobavo v novembru 210 do 250 lir.

— **Konferenca generalnega inšpektorja finančnega ministrstva z ljubljanskimi bankami.** Včeraj je imel generalni inšpektor finančnega ministrstva g. S. Petrovič v podružnici Narodne banke v Ljubljani konferenco z zastopniki ljubljanskih bank ter z člani odbora za devizni promet. Vršil se je razgovor, kako je postopati glede novega pravilnika za devizni promet. Generalni inšpektor g. Petrovič je dal na stavljena vprašanja raznih zastopnikov bank, odborovih članov in ravnatelja podružnice g. Gregoriča potrebna pojasnila. Namen konference je bil, da se doseže kolikor mogoče enako postopanje v deviznem prometu po celi državi.

— **Novosadska produktna borza** dne 19. oktobra: Pšenica: baška (78 kg) 1100 (denar), sremska (79 do 80 kg) zaključek 1130, sremska (78 kg) zaključek 1100; krmilni ječmen: (64 kg) 950 (blago) 930 (denar), (66 kg) 980 (blago); oves: baški 800 (blago) 790 (denar), sremski 800 (blago) 860 (denar); koruza: baška stara 880 (blago) 780 (denar) zaključek 870, banatska nova (dobava v novembru in decembru) zaključek 750, sremska 900 (blago), baška v storžih 520 (denar); moka: št. 0 z vrečo 1610 (blago) 1600 (denar), krušna z vrečo 1250 (blago); otrobi: baški z vrečo 500 (blago); fižol: beli novi 1140 (blago) 1120 (denar), beli stari 1050 (blago); proso: zaključek 670. Tendenca čvrsta.

— **Tržaška borza** dne 20. oktobra: madžarske krone 3.60 — 3.90, avstrijske krone 0.95 — 1.05, češkoslovaške krone 26.90 — 27.50, dinarji 36 — 37, marke 16 — 17, švicarski franki 468 — 472, francoski franki 183.25 — 184, Jadranska banka 175, Cosulich 340, Dalmatia 215, Gerolimich 1400, Libera Triestina 558, Lloyd 1390, Lussino 700, Ampelea 615, Premuda 345.

— **Posledice padca marke v nemški industriji. Iz Berlina poročajo:** Padec marke je povzročil zlasti v industriji velike izgube. Tako je utrpela težke izgube svilena industrija v Krekefeldu. Naročila po prejšnjih dogovorih so tvorničarji večinoma izvršili, dočim surovine deloma še niso plačane. Te so se sedaj vsled padca marke silno podražile, tako, da presegajo izkupičke. Podobno je v mnogih drugih industrijah.

— **Izvoz iz Grške.** Po poročilu naše trgovske agencije v Solunu je grška vlada dovolila izvoz živine, bencina in krompirja.

Nov zakon o narodnih šolah

V dneh 8. in 9. novembra letos se vrši v Zagrebu skupščina Udruženja jugoslovanskega učiteljstva, na kateri se bo razpravljalo tudi o načrtu novega zakona o narodnih šolah v Jugoslaviji. Z ozirom na pomen projektovanega zakona zdi se nam umestno, da po «Učiteljskem tovarišu» v glavnih potezah seznanimo naše čitatelje s tem načrtom.

Naloga narodne šole je, vzgajati mladino v duhu nacijonalnega in državnega edinstva in verske strpnosti, ji dajati splošno podlago za moralno in praktično življenje in nadaljnje izobrazovanje. Šolanje v narodnih šolah je obvezno in traja 8 let. Narodne šole so državne. Narodne manjšine lahko ustanove v krajih, kjer so v večini, privatne šole v katerih se uči jezik narodne manjšine. Take šole odobrava ministrstvo prosvete. Šole zida šolska občina (ako je ta siromašna, pomaga oblast ali država), vzdržava pa jih država. Pri šoli mora biti dvorišče, igrišče, telovadnica in prostor v gospodarske svrhe. Pravico do stanovanja imajo vsi nastavniki narodnih šol. Za ustanovitev osnovne šole je potrebnih 30 šoloobveznih otrok. Privatne šole se smejo otvoriti samo pod naslednjimi pogoji: Nastavniki (učitelji in učiteljice) privatnih šol morajo biti naši državljani, imeti morajo izpite, ki so predpisani, znati morajo službeni jezik in biti dobrega zadržanja.

Predstavniki šolske občine: Šolski odbor sestoji iz upravitelja šole, predsednika politične občine, treh pismenih državljanov kot zastopnikov staršev, ako ima šola tri nastavnike, eden od učiteljstva. Šolski odbor se voli na tri leta. Dolžnosti šolskega odbora so iste, kakor jih ima sedanji krajni šolski svet, nadzoruje pa šolski obisk in izreče kazni za neredno obiskovanje šole. Vsak državljan ima pravico, da šola brezplačno svojo deco v šolah, ki so ustanovljene po šolskem zakonu. Vsaka šola je dolžna na leto prirediti vsaj eden roditeljski sestanek.

Zabavišča se ustanove v krajih, kjer to določi minister prosvete po predlogu šolskega nadzornika. V zabavišča pohaja deca od 4. do 6. leta in se poučuje v jeziku, ki ga govore starši. Vzgoja je skupna dečkov in deklic. V osnovnih šolah se vrši pouk v službenem jeziku: slovenskem, srbskem ali hrvatskem. Učenec, ki po dovršenem 4. razredu ne gre v srednjo šolo, je dolžan, da se nadalje uči v osnovni ali meščanski šoli, ali v kaki strokovni ali profesijonalni šoli, kjer mora ostati 4 leta. Meščanske šole so lahko moške, ženske ali mešane. Trajajo štiri leta. Pripravljajo učence, da zamorejo vstopiti na učiteljišče, višjo trgovsko šolo, višjo obrtno, navtično in druge šole, za katere se drugače zahteva 4 razrede srednjih šol. Pouk se vrši v državnem jeziku. Učenci osnovnih šol, ki dovršijo z dobrim uspehom 6. razred, nadaljujejo učenje v rednih zimskih tečajih, ki trajajo vsako leto 4 mesece: novembra, decembra, januarja in februarja. Ti višji razredi morajo biti poljedelskega značaja. Vendar lahko učenci, ki so dovršili 6. razred, po želji staršev obiskujejo samostojne poljedelske razrede, ki jih bo osnovalo ministrstvo prosvete po predlogu šolskega odbora. Učenci, ki so dovršili 6. razred osnovne šole, lahko vstopijo 2 leti v gospodarske — selske šole, v gospodinjske ali nižje obrtne šole. Učenec, ki zaradi ubožnosti staršev ne more nadaljevati učenja v kaki šoli, a je dovršil 6. razred ter vstopil pri kakem rokodelcu kot vajenec, mora tam dovršiti dveletni strokovni tečaj, katerega mora obiskovati dva dni tedensko celodnevno. Strokovni tečaji se dele na višje in nižje. V nižji tečaj se sprejmejo oni, ki niso dovršili osnovne šole, ali so pavzirali dolgo po dovršenju osnovne šole. Ostali se sprejmejo v višji tečaj.

Ministrstvo prosvete bo uredilo s posebno uredbo različne druge šole: za nenormalno deco, za gluhoneme, slepe, pokvarjene. Lastniki tovaren ali večjih industrijskih podjetij morajo, ako pri svojem delu uporabljajo šoloobvezno deco, to pošiljati v javno šolo ali pri svojem podjetju na lastne stroške osnovati šolo. Učitelje takih šol plača država. Za šoloobvezno deco, ki vsled prevelike oddaljenosti ne more obiskovati javne šole, se mora lastnik pobrigati za potovalnega učitelja. Dokler ni mogoče otvoriti toliko šol, kakor jih zahteva postava, se bodo otvorile šolske postaje, zasilne ambulantne in selsko-gospodarske šole skrajšanega tečaja. Za pripravo učiteljev takih šol se bodo otvorili posebni tečaji. Predvidene so šole na prostem in ferijalne kolonije. Pri vsaki šoli morajo biti narodne knjižnice in čitalnice. Šolski nadzorniki naj skrbe za redna sistematska predavanja za narod, ustanavljajo naj se šolski kinematografi «bratska in sestrska» kola šolske kuhinje, športna in sokolka udruženja in dr. Učitelji(ce), ki delujejo na tem polju, dobe posebne nagrade na podlagi uredbe ministrstva prosvete.

Šolsko leto traja od 1. septembra do 28. junija. Počitnice med letom so o Božiču in o Veliki noči 10 dni in od 29. junija do 31. avgusta. Dalje ni pouka v nedeljah in praznikih cel dan, ob četrtkih popoldan po méstih in trgih, a po vaseh cel dan. Seznamek pouka prostih praznikov izda ministrstvo prosvete. V krajih, kjer bi zaradi terenskih razmer ali iz kakšnih drugih vzrokov bilo boljše, če je pouk samo predpoldanski, dovoli to ministrstvo prosvete po predlogu šolskega nadzornika. Popisovanje otrok za 1. razred vrši šolski odbor. Bolne, sumljivega zdravja ali slaboumne otroke je predložiti oblasti v začasno ali stalno oprostitev. Učitelji so dolžni redno obveščati šolskega zdravnika o nalezljivih boleznih.

Glavni smoter šole je, da izvrši vzgojno nalogo v državnem in narodnem smislu. Posebno skrb pri vzgoji in pouku se mora polagati telesni in umetniški vzgoji dece. Ekskurzije učencev so obvezne in se prirede v svrho pouka in zdravja. Velike ekskurzije v svrho spoznavanja domovine in naroda se prirejajo za učence višjih razredov meseca maja. Učenci in učitelji dobivajo v ta namen brezplačno vožnjo na vseh državnih prometnih sredstvih in podporo iz šolskega fonda. Obvezne so tudi šolske svečanosti. Učne knjige odobri ministrstvo prosvete. Pri vsaki šoli mora biti šolska lekarna z najpotrebnejšimi zdravili.

Učitelji in učiteljice se izobrazujejo v državnih učiteljskih akademijah v 5 letih. Matura je enaka srednješolski maturi in daje pravico za vstop na vseučilišče. Nastavnike imenuje ministrstvo prosvete. Nastavniki so: upravitelji, stalni, začasni in pomožni učitelji. Učitelji in učiteljice narodnih šol so državni uradniki z vsemi pravicami ukaznih državnih uradnikov. Dolžni so poučevati največ 26 ur tedensko. Za nadure se plača nagrada.

Sedeže šolskih nadzornikov odredi ministrstvo prosvete. Za šolskega nadzornika more biti imenovan oni, ki ima več kakor 10 let odlične šolske službe in je napravil izpit iz metodike, šolskih zakonov in administracije. Plače šolskih nadzornikov z izpiti bodo enake plačam uradnikov s fakultetno izobrazbo. Vsako šolo mora nadzorovati vsaj dvakrat v letu.

Načrt novega šolskega zakona predvideva končno nadzorniški svet, ki se sestane med počitnicami v prestolici. Nadzorniški svet odločuje o reformah šole in narodne prosvete.

NARODNO GLEDALIŠČE V LJUBLJANI.

DRAMA:

Nedelja, 23. okt.: «Oče». Izven.
Ponedeljek, 24. okt.: «Kozarec vode». A.
Torek, 25. okt.: Zaprto.

OPERA:

Nedelja, 23. okt.: «Rigoletto». Izven.
Ponedeljek, 24. okt.: Zaprto.
Torek, 25. okt.: «Dalibor». D.

To in ono

× **Postelja na dva dela.** Nedavno se je poročil v Londonu neki 70 let star človek s 57letno ženo, ki bi mu imela služiti samo kot gospodinja. Zakon ni bil srečen in je mož vedno dobil batine, kadar se je hotel razširiti v postelji. Končno je odšel na sodišče in zahteval, da se postelja razdeli z desko na dva dela. Toda žena ni hotela privoliti niti v to delitev. Zato sodišču ni preostal drug izhod, kakor da je razveljavil zakon.

× **Brušenje demantov v Parizu.** Ta panoga industrije je bila v Franciji kljub živahnemu povpraševanju zelo slabo razvita. Dočim je v Belgiji in na Holandskem pri brušenju demantov zaposlenih nad 20.000 oseb, je delalo v Franciji v tej industriji komaj 1000 ljudi. Te dni pa je bila v navzočnosti ministra Danijela Vincenta v Versaillesu otvorjena prva velika brusilnica, ki sta jo uredila brata Aucher, lastnika brusilnic v Amsterdamu. Pri njih se je svoječasno brusil znani kukulinandemant. Brata Aucher sta velika prijatelja Francozov, ki sta storila že jako mnogo za obnovitev opustošenih krajev, tvornico pa sta zgradila samo za invalide, dočim se bodo za vajence sprejemale samo sirote padlih vojnikov.

× **Ali bo letos huda zima?** Letošnje leto je bilo leto vročine. Sedaj smo v jeseni, kmalu bo sledila zima. Ljudje se sprašujejo kaka bo zima po tako vročem poletju. Na podlagi meteoroloških opazovanj v Avstriji je tamkaj od l. 1755. vedno za vročim poletjem nastopila huda zima. Ako je tamkaj tako, tudi pri nas ne bo dosti razlike. Zato se je treba preskrbeti s toplim oblačilom.

× **Kadar ljubi mož sliko prve žene.** Ali sme možu v navzočnosti druge žene ugajati slika prve? S tem vprašanjem se bavi sedaj čikaško sodišče. Neka žena je namreč tožila svojega moža, da je jako neokusno hvaliti lepoto prve žene in naglašati, kako se mu dopade njena slika. On lahko nosi sliko v uri ali kjerkoli hoče, ne sme pa je imeti pred očmi. Tako se pritožuje ga. Mary, soproga Barowskega radi telesne poškodbe. Ko je mož hvalil svojo ločeno ženo, je Mary v jezi izkopala fotografiji oči. Mož ji je pri tem izpodmaknil stol, na katerem je stala, nakar je padla na tla. Barowskega so takoj zaprli in mora vrh tega plačati globo 50 dinarjev. Zakaj se je ločil, ako svojo prvo ženo tako ljubi, tega amerikanski sodnik ne vpraša.

× **Cepljenje na otoku Haiti.** Dosedaj na otoku Haiti še niso poznali cepljenja. Ker pa so osepnice letos zavzele velikanske dimenzije, so oblasti odredile prisilno cepljenje otrok. Kdor bi se protivil, bo kaznovan z zaporom šestih dni. Vrh tega je odrejeno, da se bodo morali v slučaju, da bi epidemija ne prenehala, cepiti tudi vsi odrasli. In tako je tudi otok Haiti uvrščen v vrsto kulturnih držav, ki preprečujejo epidemije z najmodernejšimi sredstvi.

× **Eifflov sin ustreljen.** Te dni je doživel Pariz veliko senzacijo. Vsakdo, kdor si je prišel ogledat v Pariz svetovnoznani Eifflov stolp, je gotovo spoznal tudi inženerjevega sina. Mladi Eiffel je imel ljubico, kateri se je najbrž izneveril, ker ga je te dni ustrelila s samokresom. Policija jo je aretirala. Dosedaj še niso znane podrobnosti te ljubavne afere. Bilo bi vsekakor bolj romantično, da bi ga dama izvabila na Eifflov stolp in potem strmoglavila.

× **Žuželke uničile žetev bombaža.** Po objavah washingtonskega kmetijskega urada je izpadla bombažna žetev v Ameriki jako slabo, ker so napravile žuželke na rastlinah velikansko škodo. Škoda se ceni na milijon bal. Posebno je prizadeta žetev v Arkansasu in Oklahomi. Vsa sredstva, da bi pomorili škodljive žuželke, so se izkazala brezuspešna.

× **Produkcija knjig v Nemčiji.** Leta 1919. je bilo v Nemčiji tiskano 26.194 knjig, lansko leto pa je število narastlo na 82.845 izdaj. Zanimivo je, da je padlo število knjig, ki razpravljajo o pravnih vprašanjih, umetnosti, glasbi in gledališču, narastlo pa je število teoloških zdravniških, filozofskih, pripovednih in trgovskih knjig. Število strogo leposlovnih del se ni povečalo. Razmerje v imenovanih dveh letih je 5051 knjig proti 6647 v preteklem letu.

Šah

Ljubljanski šahovski klub priredi za svoje člane splošni lokalni šahovski turnir s pričetkom 8. novembra 1921 v kavarni «Evropi». Igralo se bo vsak dan razen nedelj od 17. ure dalje. (Izjemne igre ob drugem času se dovoljijo z vednostjo voditelja tega turnirja). Prijave sprejema najkasneje do 1. novembra 1921 vsak odbornik Ljubljanskega šahovskega kluba ob večernih urah v kavarni «Evropa». V zmagovalno skupino tega turnirja pridejo vsi igralci, ki dosežejo nadpolovično število možnih točk (igranih partij). Zmagovalci imajo pravico, udeležiti se ožjega šahovskega turnirja, ki se bo vršil pričetkom decembra 1921.

REŠITEV NALOGE ŠT. 4.

Beli:	Črni:
1.) S f 8 — d 7 +	1.) K g 8 — g 7
2.) T b 8 — f 8	2.) K g 7 — g 6
3.) S c 7 — e 6	3.) f 7 × e 6
4.) D e 7 — f 7 +	4.) K g 6 — g 5
5.) S d 7 — e 5	5.) f 6 × e 5
6.) L f 3 — e 4	6.) f 5 × e 4
7.) L c 1 — e 3	7.) f 4 × e 3
8.) D f 7 — e 7 +	8.) K g 5 — g 6
9.) K h 3 — h 2	9.) h 4 — h 3
10.) g 2 — g 3	10.) h 5 — h 4
11.) g 3 — g 4	11.) h 6 — h 5
12.) g 4 — g 5	12.) h 7 — h 6
13.) D e 7 — f 6 +	13.) K g 6 — h 7
14.) G 5 — g 6 mat.	

REŠITEV NALOGE ŠT. 5.

Beli:	Črni:
1.) D e 3 — f 4 +!	1.) g 5 × f 4
2.) L d 2 × f 4 +	2.) S g 4 — e 5
3.) L f 4 × e 5 +	3.) T d 8 — d 6
4.) L e 5 × d 6 +	4.) K b 8 — a 8
5.) S c 4 — b 6 +	5.) a 7 × b 6
6.) a 5 × b 6 +	6.) S c 5 — a 6
7.) T a 3 × a 6 +	7.) b 7 × a 6
8.) T c 1 × c 8 +!	8.) T h 8 × c 8
9.) L f 1 — g 2 +	9.) D b 5 — f 3
10.) L g 2 × f 3 +	10.) T c 8 — c 6
11.) L f 3 × c 6 šah — mat.	

Ako črni kakorkoli **drugače igra**, je še preje šah-mat.

Natančnejša pojasnila daje voditelj in razsodišče turnirja.

Nalogo št. 1 je prav rešil g. K. Bratuša, Ljubljana. Nalogo št. 2 sta prav rešila: gg. K. Bratuša, Ljubljana in I. Grabic, Ljubljana.

Šahovska uganka. Koliko belih kraljic lahko postaviš na šahovski deski na tak način, da medsebojno druga druge ne moro vzeti?

(Rešitev sprejema «Ljubljanski šahovski klub» do prihodnjega petka, dne 28. oktobra).

Sokolski vestnik

Telovadno društvo »Sokol« v Mostah pri Ljubljani sklicuje za nedeljo dne 6. novembra ob 9. uri dopoldne izredni občni zbor v društvenih prostorih na Selu. Dnevni red: Poročila br. funkcijonarjev, volitev novega odbora in slučajnosti. V slučaju nesklepčnosti se vrši občni zbor uro pozneje z istim vsporedom ob vsaki udeležbi članstva. Sestanek za sestavo kandidatske liste se vrši v soboto dne 5. novembra ob 8. uri zvečer v salonu br. Štora v Novem Vodmatu.

Sport

Prvenstvene nogometne tekme dne 23. t. m. na prostoru S. K. Ilirije: ob 14. uri Hermes : Svoboda, Ljubljana, ob tričetrt na 16. uro Primorje : Sparta.

Nogomet. — S. K. Pardubice v Ljubljani. S. K. Pardubice, eden prvih čeških klubov gostuje včeraj in danes v Zagrebu. Igra oba dni proti poizkusnim moštvom jugoslovanske reprezentance, ki igra dne 28. t. m. v Pragi proti reprezentanci Češkoslovaške. V včerajšni tekmi je zmagalo to izborno moštvo v Zagrebu 2:0. Kakor je ta rezultat slab omen za našo narodno reprezentanco, tako je za Čehe časten. — *V sredo dne 26. t. m. gostuje Pardubice v Ljubljani, kjer igrajo proti naši Iliriji.* O podrobnostih bomo še poročali.

Naročajte „Jutro“

Stare kitajske legende o umetnikih.

V osmem stoletju našega štetja je živel na Kitajskem veliki mojster Wu Taotsu; stare slikarske knjige neumorno naznanjajo njegovo slavo. Povest o njegovem skrivnostnem koncu se glasi tako-le:

«V palači cesarja Ming Huang so bile velike stene. Cesar je ukazal slikarju Wu Tao-tsu naj naslika na eno izmed njih pokrajino. Mojster je pripravil svoje orodje, pregrnil steno z zastori in se lotil dela. Čez kratek čas je odgrnil zavese in pokazala se je krasna pokrajinska slika z gorami, gozdovi in oblaki, ljudmi in pticami in vsem kar se najde v prirodi sami. In dočim jo je cesar še ves zamaknjen občudoval, je pokazal Wu Tao-tsu neko mesto na sliki in rekel: ‚Oglejte si tole votlinsko svetišče ob gorskem vznožju. Notri prebiva duh' Potem je zaploskal in vrata v votlino so se naenkrat odprla. ‚Notranjščina je brezmejno krasna', je nadaljeval mojster ‚dovolite, da Vam pokažem pot, da bo Vaše Veličanstvo lahko občudovalo čudeže, ki jih krije ta votlina.' Stopil je noter in se še enkrat okrenil da bi pomignil svojemu gospodu. Toda v tem trenotku so se vrata zaprla in predno se je začudeni vladar mogel ganiti je izginila pokrajina in stena je bila zopet bela kakor je bila poprej, predno se je je dotaknil mojstrov čopič. Slikarja Wu Tao-tsu pa niso videli nikdar več.»

Nobenega mojstra na zemlji ne časti lepša bajka kakor velikega kitajskega slikarja ta čudežno poetična povest o njegovem odhodu s sveta. Tudi na Kitajskem ni nobene legende več, ki bi bila po pesniški sili tej podobna; toda njeno jedro in njeni predpogoji odgovarjajo vzhodnim predstavam, dočim jih srečamo v zapadni literaturi le enkrat in sicer v pravljici o Pygmalionu, ki je molil k boginji Veneri, da bi oživela sliko, ki jo je ustvaril. Zgodovina evropskih antičnih umetnikov je polna povesti, ki proslavljajo občudovanja vredno vernost podajanja prirode v slikarstvu. Tako poročajo, kako kljujejo ptice naslikano grozdje, kako lajajo psi na naslikano divjačino in vedno je veljala dovršena prevara, ki so ji podlegle tudi živali, kot merilo popolnosti umetniškega dela. Tega v kitajskih legendah ni. Te poznajo le v primitivnih početkih to neobjektivno zamenjavo slike s prirodo. Od dobe velikih klasičnih mojstrov pa poteka tvorba vseh legend iz nazora, da preidejo objektivno učinkujoče naslikana bitja v resnično realnost. Umetnik se povspne do stvarnika, celo božanstvu enakega. Ni se mu treba boriti za videz resničnosti, ker sam ustvarja resničnost.

Šele z ozirom na te predpogoje je legenda o smrti mojstra Wu Tao-tsu razumljiva. Ko bi bila edina, bi bila lepa pravljica. Toda naj navedemo še nekaj kitajskih legend o umetnikih, da obogatimo sliko o onem drugem miselnem svetu vzhoda.

Slikar Jang-Tou-hua, ki je živel v šestem stoletju, je naslikal na steno konja, ki so ga slišali po noči toptati in rezgetati kakor bi zahteval vode in krme. Nekoč je naslikal zmaja in takoj se je nebo pooblačilo. (Zmaj prinaša dež.)

Podobno govore o Wu Tao-tsu da je naslikal v cesarski palači pet tako življenja polnih zmajev, da se je zdelo da se gibljejo; in kadar je deževalo se je baje od njih dvigala gosta megla.

O mojstru Han-Kan, najslavnejšemu slikarju konj, pripovedujejo številne čudežne povesti. Na primer: Leta 780. je prišel mož s konjem in iskal živinozdravnika. Ta si je ogledal konja in se nasmehnil: Baš tak je, kakor Han-Kanova slika; nikjer ni v resničnosti takega konja. Slučajno je prišel sam Han Kan mimo in začudeno dejal: Seveda, tega konja sem res naslikal, toda saj veste da takoj posnemajo zdolaj na drugem svetu vse, kar mi tu zgoraj delamo. Potem je pregledal konja in videl da na prednji nogi malo šepa. Ko se je pa vrnil domov, je v svoje veliko začudenje opazil, da ima konj na njegovi sliki na isti nogi rahlo poškodbo.

Druga zgodba, ki govori na isti način o slikarju Koseno Kanaoka se glasi: Umetnik je v neki palači naslikal konja. Kmetje v okolici so tožili, da jim nekdo tepta po noči polje. In nekega dne so opazili blato na kopitih naslikanega konja. Ljudje so se maščevali in mu iztaknili oči. In bilo je konec škode na polju.

Li Ssu-hsun je slikal leta 745 neko sliko za cesarja Ming Huang Par dni po končanem delu mu je cesar izjavil: Vaša umetnost presega človeško zmožnost. Po noči slišim šumenje voda na Vaši sliki.

O istem slikarju pripovedujejo, da je nekoč slikal sliko z ribo, kjer so manjkale le vodne rastline. Zmotil ga je neki obisk in ko se je vrnil v sobo, ni bilo slike nikjer. Veter jo je odnesel k ribniku, kjer jo je našel sluga. Toda riba je izginila in papir je bil na istem mestu bel.

Leta 814. je slikal Wang Ch'ung pred večjo družbo kornjačo na opeko, jo skril za hip v žep in potegnil živo kornjačo iz njega; ko jo je položil na tla je tekla vpričo vseh. Drugo jutro je bila zopet opeka.

Wong Wei, slavni pokrajinar osmega stoletja je naslikal za cesarskega princa skalo, ki jo je vse občudovalo. Nekega dne je nastala silna nevihta z dežjem, gromom in bliskom in razdejala prostor, kjer je bila slika. Slika pa je izginila. Davno potem, za časa vlade cesarja Huen-Tsung (806.—821.) je poročalo korejsko odposlanstvo, da je padla na sveto goro Sung velika skala z imenom Wang Wei. Kralj je noče obdržati in jo pošlje nazaj. Cesar je velel primerjati podpise in oni na skali so popolnoma odgovarjali slikarja Wang Wei.

Mnogo je še podobnih legend o umetnikih. Toda osnovna misel ostane ista in povest o smrti Wu Tao-tsu bo lažje razumljiva. Spoznanje lastnega namena umetnine, ki ga je Evropejec v vseh časih tako težko razumel, pomeni Kitajcu ob času njegovih klasičnih mojstrov predpogoj vsakega umetniškega naziranja. Njemu je umetnik samo stvarnik, čegar delo se enakovredno uvršča v niz resničnih stvari in poseza v realni potek vzročnih zapetljajev. Predpogoj za ta delujoči učinek umetnine nikakor ni verno posnemanje narave. Han Kanovega konja so poznali takoj kot nekaj posebnega, ne pravzaprav resničnega, dasi je žival. In obenem ne potrebuje niti božanstvene milosti ko Venera oživi Pygmalionov kip ali kakor oživita v cerkveni legendi Kristus in Marija potom čudeža umetnosti, pač pa potom čudeža vere. Umetnik sam je izvoljenec, ki vstvarja drugi ne manj realni svet poleg sveta vsakdanje resničnosti.

Curt Glaser. — Prevedel F-a.

Suša

Dočim se pri normalnih vremenskih razmerah le malokdo intenzivnejše zanima za vzroke in potek metereoloških prikazni, vzbuja sedanja suša vsled svoje vedno hujše posledice občno pozornost. Že skoro štiri mesece nam sije in pripeka solnce iz vedrega neba. Pooblačilo se je sicer nebo tu in tam za nekaj časa in padlo je v kratkih urah nekaj dežja, toda hitro so se pojavili vsakokrat močni severovzhodni vetrovi, ki so v najkrajšem času pregnali dež in oblake. Prav posebno trdovratno se pojavlja suša v tem mesecu. Dnevi brez najmanjšega oblaka se vrste eden za drugim in še danes ni nobenega izgleda, da nastopi konec tej tej redki in nenavadni metereološki prikazni. Večina potokov in studencev je usahnila, da celo nekatere reke so se popolnoma posušile. Sava je še v svojem dolenjem toku na več mestih tako plitva, da jo lahko prebrede otrok. Na vseh planinah je sneg popolnoma izginil, le mestoma v globokih razpokah se še vidi večen sneg in led. Take suše ne pomnijo najstarejši ljudje.

Podobne vremenske prilike oziroma neprilike so imeli v naših krajih leta 1834. Tudi takrat je bilo v poletnem in jesenskem času silno pomanjkanje vode. Razven izborne vinske kapljice niso pridelali hmelja skoraj nič, prav kakor letos. Zdi se, da bo letošnja suša še prekosila ono od leta 1834.

Nastane vprašanje, kaj pravzaprav povzroča to nenormalno stanje v naši atmosferi in kedaj bo konec dolgotrajne suhe dobe.

V naslednjem hočemo odgovoriti na ta vprašanja, v kolikor je po sedanjem stanju metereološke vede pač mogoče.

Iz vremenskih podatkov različnih vremenskih postaj v evropski celini je razvidno, da trpi cela Evropa na velikem pomanjkanju dežja, da celo daleč v notranji Aziji se je letos pojavila suša. Lepo tukajšnje vreme ni torej lokalen, ampak splošen pojav na evropejsko-azijatskem kontinentu. Popolnoma nasprotno vreme vlada na Atlant. oceanu. V neizmernih množinah se vliva dež z malimi presledki v gostih curkih na razburkano morsko površino. Res čudno gospodari narava z dragoceno močo! Na eni strani razsiplje z neprekosljivo potratnostjo svoje darove, drugod pa skopari in dela človeku neizmerno škodo. In pri tem mora gledati človek s prekrižanimi rokami proti nebu željno pričakujoč potrebnega dežja, ki bo prišel ali pa tudi ne. Človek dandanes še vedno ne more kljub vsemu napredku v tehniki niti najmanje vplivati na potek vremena. V tem oziru smo popolnoma izročeni na milost in nemilost vremenskim bogovom, ki so neizprosni in vsled tega nesimpatični.

Kdor se natančneje bavi s problemom suše, pa vendar opazi, da se narava vendar tudi pri vremenskih prikaznih strogo drži svojih jeklenih zakonov in ni misliti, da bo enkrat magari za trenotek odstopila od svojega pravca.

Kje tiči torej vzrok letošnje splošne suše? Znano je, da igra pri vseh vremenskih prikaznih zračni pritisk glavno vlogo. Če stoji živo srebro v barometru visoko, imamo lepo vreme, pri nizkih legah je pa deževno in vetrovno. Razganimo pred seboj poljubno vremensko karto evropskega kontinenta! Na karti opazimo n. pr. na Angleškem velik okoliš nizkega zračnega pritiska, takozvani minimum, v Srednji Evropi pa istotako velik lepo zaokrožen okoliš visokega zračnega pritiska ali maksimum. Vse postaje na Angleškem poročajo o slabem deževnem in vetrovnem vremenu. Srednje evropska poročila pa govore o lepem, suhem in večinoma brezvetrovnem vremenu. Iz tega sledi, da prinašajo minima deževno in vetrovno vreme, maksima pa nasprotno vedro čisto nebo.

Navadno opazujemo na celem kontinentu Evropa-Azija več minimov in maksimov, ki se v lepem redu vrste eden za drugim in se pomikajo po gotovih potih vsak dan po več sto kilometrov od zapada proti vzhodu. Kraji ležeči na progi teh metereoloških organizmov imajo torej vedno menjajoče se vreme.

Večletna natančna vremenska opazovanja na suhem in na morju so pokazala, da je Atlantski ocean prvotni povzročitelj vseh metereoloških pojavov v Evropi. Gorki in zelo mogočni morski tokovi, ki prihajajo iz južnega vročega pasa, segrevajo neprestano zrak nad morsko gladino. Ta postane vsled tega specifično lažji in se dviga navzgor izpodrivajoč višje zračne plasti na vse strani. Prva posledica dviganja zraka je ta, da se pri tem procesu zrak ohladi tako da se vodene pare v zraku zgoste v oblake in dež. Druga posledica je nizek zračen pritisk na morskem površju, ker odtekajo visoke zračne plasti proti celinam. Atlantski ocean ima torej na vsej svoji neizmerni površini tendenco ustvarjati vedno nova minima, na celinah pa maksima. Radi vrtenja zemlje se ta minima pomičejo proti Evropi in dalje po kontinentu prinašajoč seboj tople vlažne morske vetrove z obilnimi padavinami.

Brezdvomno je Atlantski ocean glavni krivec letošnje suše. Izredno močni in gorki njegovi tokovi so vstvarili nad njim silno obsežen in mogočen minimum, istočasno se je pojavil na Evropo in Azijo nič manjši nasprotnik njegov v obliki velikanskega maksima. Ti dve mogočni atmosferični tvorbi sta nenavadno stabilni in vztrajni. Vsaka se trdovratno drži svojega teritorija in treba bo neizmernih sil, da se zlomi gospodstvo dveh zračnih velikanov, ki preobvladujeta skoro celo severno zemeljsko polkroglo. Čim bodo oslabili gorski tokovi Atlantskega oceana, oslabila bosta istočasno minimum in maksimum in nastopilo bo zopet normalno vreme.

Kedaj nastopi ta čas? Natančno na to vprašanje ni mogoče odgovoriti. Verjetno je, da bo trajala suša še dalj časa, posebno ker je november celo v normalnih letih najbolj suh mesec. Vendar presenečenja niso izključena. Dolgim suhim dobam sledi rado dolgotrajno deževno vreme. Zato nam utegne prinesti letošnja zima obilno padavin v obliki dežja in snega. Januar in februar pa nam bosta poleg obilnega snega prinesla še prav hud mraz.

Ljubljana, 21. oktobra 1921.

Dr. Fr. Čadež.

MARK TWAIN:

Naš italijanski cicerone

Rad spregovorim besedico o Michelangelu Buonarottiju — obožujem namreč mogočni Michelangelov genij — o možu, ki je bil enako velik v pesništvu, stavbarstvu, slikarstvu in kiparstvu, velik v vsem, česar se je lotil. Pri zajtrku, pri kavi, pri obedu, pri čaju, pri večerji in pri vseh malicah pa nočem imeti z njim nič opravka. O priliki imam namreč rad izpremembo. Toda v Genui je Michelangelo zasnoval vse, tudi v Milanu je zasnoval vse, ali pa vsaj njegovi učenci. Celo Comsko jezero je osnul. V Padui, Veroni, Benetkah, Bologni nismo čuli od vodnikov drugega kakor «Micheangelo». V Florenci je vse naslikal in skoro vse zasnoval, česar pa ni zasnoval, je imel navado opazovati s kamna, ki mu je bil priljubljen sedež, in ta kamen so nam potem kazali. V Pizi je zasnoval vse, razen starega trdnjavskega stolpa, pa tudi zasnutek tega stolpa bi mu pripisovali, ako bi ne bil stolp tako grozovito poševen. Napravil je načrte za livornske nasipe in carinarnice v Civita Vecchia. Toda tu šele, tu v Rimu, tu je grozno! Zasnoval je sv. Petra, papeža, pantheon, uniformo papeževih vojakov, Tibero, Vatikan, kolizej, kapitol, tarpejsko skalo, barberinsko palačo, lateranskega Janeza, Kampanjo Vio Appio, sedem gričev, karakelske toplice, Klavdijev vodovod, Maksimovo kloako: ta večni dolgočasni človek je osnoval večno mesto in je tudi vse naslikal, kar je v njem, ako ne lažejo vsi ljudje in vse knjige.

Nedavno je dejal Daniel našemu vodniku:

«Sedaj je pa dovolj, preveč in mnogo preveč! Ne pripovedujte nam ničesar več! Vzemite vse naenkrat in izjavite, da je ustvaril Vsemogočni Italijo po Michelangelovih načrtih!»

Nikoli v svojem življenju se še nisem čutil tako iskreno hvaležnega, tako potolaženega, tako pomirjenega, navdanega s tako blaženim pokojem, kakor včeraj, ko sem zvedel, da je Michelangelo mrtev.

Toda zabelili smo jo temu našemu ciceronu! Silil nas je, da smo tekali cele milje po neskončnih vatikanskih hodnikih med slikami in kipi — in milje med slikami in kipi v dvajsetih palačah. Pokazal nam je velikansko sliko v Sikstinski kapeli in toliko fresk, da bi jih lahko nalepil na vsa nebesa — skoro vse so bile Michelangelove. Tako smo mu zaigrali nekaj, kar je odgnalo od nas že toliko vodnikov. Pretvarjali smo se, da smo slaboumni in stavljali trapasta vprašanja. Toda naši vodniki niso razumeli — o sarkazmu pač niso imeli niti pojma.

Tako nam je pokazal naš vodnik neki kip in dejal: «Statuo bronzo». Malomarno smo ga ogledovali in doktor je vprašal: «Michelangelov?» «Ne, ne vem čigav.» — Potem nam je pokazal stari Forum Romanum. Doktor je vprašal: «Michelangelo?» Vodniku je skoro sapo zaprlo: «Ne, tisoč let pred njegovim rojstvom.» — Prišli smo do egiptovskega obeliska. Zopet: «Michelangelo?» «O Jezus Kristus, gospodje! Obelisk je bil postavljen dvatisoč let pred njegovim rojstvom!»

Naše neprestano vprašanje: «Michelangelo?» je vodniku postalo končno tako sitno, da se je v resnici bal, nam sploh še kaj pokazati. Nesrečno človeče nam je poskušalo na vse mogoče načine pojasniti, da je Michelangelo odgovoren le za del stvaritve sveta. Ni se mu posrečilo. «Oči in možgani se nam morajo odpočiti od neprestanega opazovanja in ogledovanja, sicer postanemo idijotje. Zato moramo našega vodnika dalje mučiti. Ako nas ne zna ceniti, tem slabeje zanj.» Tako smo govorili.

Evropejski ciceroni, vodniki za tujce so potrebno zlo. Že marsikdo je občutil srčno željo, da bi si pomagal brez vodnika, in v prepričanju, da je to nemogoče, je vsaj poskušal pripraviti si z njegovo pomočjo kar največ zabave. To metodo je naša družba izpopolnila in ako se hočejo drugi z njo okoriščati, naj se je kar poslužijo.

Genovski vodniki so navdušeni, ako morejo ujeti amerikansko potovalno družbo, zakaj Amerikanci radi občudujejo in imajo toliko čustev za Kolumbove relikvije.

Naš cicerone se je smukal okoli nas, kakor da bi požri celo pernico. Bil je nadvse navdušen — nadvse nestrpen. Začel je:

«Pojdite z menoj, gospodje, pojdite! Pokažem vam pismo, ki ga je napisal Krištof Kolumb! Sam ga je napisal! Lastnoročno! — Pojdite!»

Peljal nas je v mestno hišo. Po dolgem, važnem motoviljenju s ključi in ključavnicami je razgrnil pred nami povaljano, orumenelo listino. Ciceronove oči so žarele. Skakal je okoli nas in se dotaknil dokumenta s kazalcem:

«Kaj sem vam rekel, gospodje! Ali ni tako? Poglejte vendar! Rokopis Krištofa Kolumba! Sam ga je napisal!»

Gledali smo malomarno in dolgočasno. Doktor je preiskoval listino zelo previdno in nastal je odmor. Potem je doktor, ne da bi pokazal le količkaj zanimanja, dejal:

«Kako — Ferguson — kako, ste dejali, je bilo ime osebi, ki je to pisala?»

«Krištof Kolumb, veliki Krištof Kolumb!»

Druga obširna preiskava.

«Ah, res, res je sam pisal, toda — toda kdo?»

«On sam! Krištof Kolumb! Njegov lasten rokopis, sam ga je napisal!»

Potem je doktor odložil listino in menil:

«No, videl sem jedva štirinajstletne dečke v Ameriki, ki so znali mnogo bolje pisati.»

«Toda to je veliki Krišto...»

«Vse eno, kdo je! To je nekako najslabša pisava, kar sem jih kedaj videl! Ne mislite, da nas lahko potegnete, ker smo tujci. Mi nikakor nismo norci! Ako imate izvode lepega, zaslužnega lepopisja, sem z njim! Ako ne, potrudimo se dalje!»

Krenili smo dalje. Vodnik je bil precej srdit a tvegal je še eden poskus. Imel je nekaj «in petto», o čemer je mislil, da bo silovito na nas vplivalo. Dejal je:

«No, gospodje, le pojdimo dalje! Pokažem vam lep, krasen kip Krištofa Kolumba! — Prekrasno, imenitno, čudovito!»

Privedel nas je do lepega kipa — bil je v resnici lep — odskočil je in se postavil predenj.

«Ali vidite gospodje! Krasno — imenitno — kip Krištofa Kolumba — krasen kip, prav tako krasen podnožek!»

Doktor je nataknil na nos ščipalnik, ki si ga je nabavil posebej za take prilike:

«Kako je bilo ime temu gospodu?»

«Krištof Kolumb! Veliki Krištof Kolumb!»

«Krištof Kolumb! — Veliki Krištof Kolumb? Kaj pa je pravzaprav storil?»

«Odkril je Ameriko! — Odkril Ameriko, za vraga vendar!»

«Odkril Ameriko? No, to pripovedujte drugim! Mi smo namreč sami iz Amerike, a o tem še nismo nikdar slišali. Krištof Kolumbi Prav lepo ime, ali še — ali še živi?»

«Strela božja! Umrl je pred tristo leti.»

«Kaj pa mu je bilo?»

«Ne vem! Ne morem povedati!»

«Mogoče koze?»

«Ne vem gospodje! Res ne vem, kaka bolezen ga je vzela!»

«Morda ošpice?»

«Mogoče, mogoče, toda jaz ne vem, si je že nakopal bolezni»

«Ali njegovi starši še živi?»

«Nemogoče!»

«Kaj pa je pravzaprav kip in kaj podnožek?»

«Sveta matil — To je kip! — In tole je podzidek!»

«Aha, vidim — izborna sestava — zelo posrečena sestava v resnici. Ali je — ali je to prvič, da je gospod izklesan?»

Tujec dovtipa ni razumel, vodniki navadno niso dovolj globoki, da bi prodrli v finoče ameriških šal. —

Pokazali smo rimskemu vodniku zanimivost njegovega posla.

Včeraj smo prebili zopet tri štiri ure v Vatikanu, temu prekrasnemu svetu znamenitosti. Različni smo bili v tem, kazati svoje zanimanje — včasih celo občudovanje — in bilo nam je zelo težko zatajevati ga. Toda posrečilo se nam je, kakor pač redkokomu v vatikanskih razvalinah. Vodnik je bil zbegan, — osupel. Skoro noge si je izbrusil, da bi našel kako izredno priložnost in je izčrpal vse svoje znanje, a ni mu uspelo. Pokazali nismo niti najmanjšega zanimanja. Prihranil je za konec to, kar se mu je zdelo največjo čudo — egiptovsko kraljevsko mumijo, mogoče eno izmed najbolj ohranjenih na svetu. K tej nas je vlekel. Že dalj si je bil tako gotov svojega uspeha, da se je vrulo vanj nekaj prejšnjega navdušenja:

«Ali vidite, gospodje? Mumija — mumi-ja!»

Ščipalnik je romal na svoje mesto prav tako hladno in mirno kakor vedno.

«Ah, Ferguson, nisem prav dobro razumel gospodovega imena, kako se že glasi?»

«Ime? — Nima imena! Mumija! — Egiptovska mumija!»

«Tako, tako! Tukaj rojena?»

«Ne! Egiptovska mumija!»

«A, tako, tako! Prejkone Francoz!»

«Ne! Niti Francoz, niti Rimljan! V Egiptu rojena.»

«V Egiptu rojena. Še nikoli nisem čul ničesar o Egiptu. Je gotovo v inozemstvu. Mumija — mumija! Kako tiha je — kako samozavestna! Ali je — no, ali je mrtva?»

«Za hudirja! Mrtva je že tritisoč let!»

Doktor se je divje okrenil k njemu:

Čujte, kako se morete na ta način obnašati proti nam! Ravnate z nami kakor s Kitajci, ker smo inozemci in bi se radi dali poučiti! Skušate nas varati s tem nemarnim okostjem, ki ste ga dobili na starini! Grom in strela, srbi me, da — da bi, no kratkomalo, ako imate lepega svežega mrliča pri rokah, sem z njim! Sicer pa, pri vseh svetnikih, vam razbijemo črepinjo!»

Naročite se na „Pota in cilji".

Zbirka poljudno-znanstvenih spisov.

I.-II. zvezek: A. Melik, **Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev.** I. del, vez. 21 K, II. del, vez. 42 K. Za oba zvezka po pošti K 5·40 več.

III.-IV. zvezek: Dr. Fr. Weber, **Uvod v filozofijo.** 72 K, pošta 3 K več.

V. zvezek: A. Melik, **Zemljepis kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.** Meh. vez., fin papir 60 K, pošta 3 K več. Broš. navadni papir 42 K, po pošti 2 K več.

Naročila sprejema

Tiskovna zadruga v Ljubljani, Prešernova ulica, nasproti glavne pošte.

Kupijo se:

Vsakovrstni stroji in orodje, tudi že rabljeno, za mehanično stroko. Šivalni pisalni in razni stroji, dvokolesa. 1761

F. BATJEL, Ljubljana,
Zvonarska ulica št. 1.

Zahtevajte
v
kavarnah, gostilnah, brivnicah in javnih lokalih
„JUTRO"

Priporočamo domače tvrdke:

Mali trgovski in obrtni oglasnik.

Izhaja poljubno. Vsaka objava 4 K.

Skladišča:
Balkan, d. d., Dunajska c. 33. [d. p.]

Spedicija:
Balkan, d. d., Dunajska c. 33. [d. p.]

Trgovine:
L. Mikuš, izdelovanje dežnikov, Mestni trg 15.

Derenda Fran, konfekcija, manufaktura na debelo, najnižje cene, Emonska cesta 8.

Mehanična delavnica: [d. p.]
Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 407.

Puškarji:
Kaiser F. K., Selenburgova ul. 6.

Pisalni stroji: [d. p.]
Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 407.

Razmnoževalni aparati: [d. p.]
Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 407.

M. Schubert, Kongresni trg.

Modistka Iva Siler, Kongresni trg 6.

Kleparstvo:
T. Korn, Poljanska cesta 8.

Seliškar Ivan, urar, Ljubljana, Rožna dolina 10. Vsako popravilo izvršujem točno in ceno.

Brusovnica:
Vekoslav Vanino, Stari trg.

Ure, zlatnina in srebrnina, Ivan Pakiž, Stari trg 20.

Obleka, perilo, različna drobnarija, Fran Kraškovič, Stari trg št. 22. Nizke cene.

Modna trgovina Peter Sterk, Stari trg 18. Nizke cene.

Trgovina z mešanim blagom J. Lončar, Sv. Petra cesta 36.

F. Fajdiga sin, zaloga pohištva, Ljubljana, Sv. Petra cesta štev. 7. Ustanovljena l. 1879. 16

A. Fuchs, trgovina z zlatnino, srebrnino, urami itd. Šelenburgova ulica.

Spisi o naši državi.

A. Melik: **Jugoslavija.** Zemljepisni pregled. I. del. Meh. vezana, fin papir 60 K, po pošti 3 K več. Broš., navadni papir 42 K, po pošti 2 K več.
A. Melik: **Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev.** II. dela I. del 21 K, II. del 42 K. Poštnina za oba dela 9 K.
A. Ogris: **Borba za jugoslovansko državo.** Cena 32 K, po pošti K 1·80 več.
Dokumenti o jadranskem vprašanju. Cena 18 K, po pošti K 1·80 več.
St. Sagadin: **Naš sadašnji ustavni položaj.** Cena 16 K, po pošti K 1·80 več.

Naročila sprejema:
Tiskovna zadruga v Ljubljani, Prešernova ulica, nasproti glavne pošte.

1661

V neizmerni tugi naznanjamo vest, da je naša nad vse ljubljena mati, oziroma tašča, gospa

Marija Voltmann

danes, previdena s sv. zakramenti za umirajoče, mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb se bo vršil v ponedeljek dne 24. t. m. ob štirih popoldne iz hiše žalosti, Prešernova ulica 52.

V Ljubljani, dne 22. oktobra 1921.

1765 **Žalujoči ostali.**

Zdraviški dom na Bledu

se odda za dobo treh let v najem.

Ponudbe je vložiti **do 20. novembra t. l. pri županstvu občine Bled**, kjer so tudi podrobni podatki in pogoji na vpogled. 1757

Mesnate in klobasarske specialitete, slanino, Ia mast (specialna marka), novost prvovrstne mesnate konserve, prave kranjske klobase 1746

priporočajo vedno sveže, takoj dobavljivo, po najnižjih dnevnih cenah
Zahtevajte cenike!

Tovarne konserv in mesnih izdelkov, d. z o. z.
Vrhnika — Jugoslavija.

Plavžni koks (Stückkoks)

Telefon 68. (nemško blago) oddaja samo cele vagone **Telefon 68.**

1641 **A. Tonejc in drug, Maribor.**

Ivan Zakotnik

Telefon št. 379. **mestni tesarski mojster** Telefon št. 379.

Ljubljana, Dunajska cesta 46.

Vsakovrstna tesarska dela, kakor: **moderne lesene stavbe, ostrešja za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje itd.**

Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žaga. 1581 80 **Tovarna furnirja.**

Zanesljiv in trezen strojnik

vešč tudi električne montaže, se išče za tovarniško podjetje v bližini Ljubljane. Ponudbe na upravo „Jutra" pod „Strojnik". 1759

COSULICH-LINE
(prej Austro-Amerikana)
TRST-AMERIKA

prevaža potnike v New-York redno trikrat, v južno Ameriko po enkrat mesečno. — Pojasnila in prodaja voznih listkov

Simon Kmetec 1681

glavni zastopnik za Slovenijo v Ljubljani, Kolodvorska ulica 26.

Najstarejša špedicijska tvrdka v Sloveniji

R. RANZINGER

Ljubljana špedicijska pisarna **Jesenice**

Podjetje za prevažanje blaga južne železnice. Brzovozni in tovorni nabiralni promet iz Avstrije in v Avstrijo. Zacarinjenje. Podjetje za prevažanje pohištva. Skladišče s posebnimi zaprtimi kabinami za pohištvo.

Brzojavi: **Ranzinger.** **Interurban telefon 60.**

M. Kuštrin

Tehnični, elektrotehnični in gumijevi predmeti vseh vrst na drobno in debelo. - Glavno zastopstvo polnih gumijevih obročev za tovorne avtomobile tovarne Walter Martiny. Avtogaraže in avtodelavnice s stiskalnico za montiranje gumijevih obročev pod vodstvom inženirja v centrali. Ljubljana, Rimska cesta 2. Prevozno podjetje za prevoz blaga celih vagonov na vse kraje, za kar je na razpolago 10 tovornih avtomobilov.

Centrala: Ljubljana, Rimska cesta 2

Podružnice: **Ljubljana,** Dunajska c. 20, tel. št. 470. **Maribor,** Jurčičeva ul. 9, tel. št. 133. **Beograd,** Knez Mihajlova ul. 3.

Ia IMPERIAL SIR
tucat K 68·— ili Din. 17·—, pošt. 4 tucata najmanje
Ia LIPTAVSKI SIR
kg K 34·— ili Din. 8·50 poštom burence 12 kg netto razašalje
MLJEKARNA SUNJA
(Hrvatska). 1743

1659 **JERMENA**

gonilna, usnjata, prvovrstna Knochova v dimenzijah (širinah) od 30 do 250 mm prodaja po ceni, takoj s skladišča:

Glavno zastopstvo za Jugoslavijo:
Frković i drug, Zagreb, Mesnička 5. Telefon 4-45.
Ljubljana, Stritarjeva ulica 7, telefon 422.

Obvestilo.

Obveščava cenj. odjemalce in p. n. občinstvo, da sprejemava nova dela in popravila po najnižjih cenah. Gotovi čevlji v zalogi. **Turistovski čevlji domačega izdelka.** 1628

Ant. in Jož. Brajer-Kapele
Ljubljana, Turjaški trg (Breg) št. 1.

Najboljše okrepčujoče
in dietetično
sredstvo za odrasle in otroke
je železnato vino lekarnarja **G. Piccolija v Ljubljani.** 1616B

Ženitna ponudba.

Trgovec, 32 let star, dobrega značaja, z zelo dobro idočo trgovino v večjem mestu Slovenije, želi znanja z gospodično ali gospo istih let, ki ima premoženje, katero bi se investiralo v trgovini za povečanje iste proti izborni rentabiliteti.

Skupno gospodinjstvo in stanovanje v isti hiši in potem civilen ali pravoslaven zakon.

Resne dopise, če mogoče s sliko in natančnimi podatki, je nasloviti s šifro **„Lepa bodočnost"** na Anončno družbo **Aloma Company**, d. z o. z., Ljubljana, Kongresni trg 3. Tajnost častno zajamčena. 1756

L. Mikuš
Ljubljana
Mestni trg 15
izdelovatelj dežnikov
Na drobno! Na debelo!
Zaloga sprehajalnih palic.
1327 Popravila točno in solidno!

!!! Ugodna prilika !!!

Lep klavir

firme J. B. Streicher & Sohn, zelo dobro ohranjen ter z močnim in čistim glasom, je po ceni **na prodaj.** Zelo pripraven je za kak veliki salon ali gostilno kakor tudi za pevsko ali plesno šolo in vsako glasbeno uporabo. Ogleda in kupi se v **Ljubljani, Hranilniška cesta štev. 7,** druga hišna vrata, I. nadstropje, vrata 48, vsak dan od ½1. do ¼2. ure popoldne, v nedeljo pa od 9. do 12. ure opoldne.

1663 **Prazne in rabljene**
vreče (djakova)
v vsaki množini po najnižji ceni pri
FR. SIRC, Kranj.
Kupuje
suhe gobe, fižol, brinjevo olje.
Telefon int. št. 9, Kranj.

Krojači

samostojni, vestni in natančni delavci dobijo **takoj trajno delo.** Vpraša se: **Emonska cesta 8, Ljubljana.** 1669

Gradbeno podjetje
ing. Dukić in drug
Ljubljana, Resljeva cesta 9.
se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.
1654

? Ali ste že poslali naročnino za „Jutro"?

Ustanovljeno 1866 **Največja izbira finih čeških nogavic in pletenin.** 1635
C. J. HAMANN
Mestni trg 8. Ustanovljeno 1866

Jurja grofa Thurnskega
jeklarna na Ravnah
Guštanj, Slovenija

proizvaja kvalitetno jeklo za vsakovrstno uporabo, valjano ali kovano, v šibikah, drogih, ploščah i. t. d.;
izdeluje v kalupih kovane predmete za železnice in avtomobilne tvornice, strojne osovine, osovine za tovorne vozove, nože za stroje, poljedelsko orodje, nakovala.
1681

Dular & Fabiani veletrgovina z manufakturo.

Zaloga: Skladišče Balkan, Ljubljana.

„Ljutomerčan"

Vinarska zadruga pri Sv. Bolfenku pri Središču 1714

ima na razpolago **najboljša vina** svojih zadružnikov **iz prvovrstnih ljutomerskih vinogradov.**

Medić, Rakovc & Zankl prej A. Zankl sinovi.

Tovarna kemičnih in rudninskih barv ter lakov.

Centrala: Ljubljana. **D. z o. z.** **Skladišče: Novisad.**
Brzojavi: Merakl, Ljubljana. **Telefon: 64.**

Emajlni laki. Pravi firnež. Barva za pode.

Priznano najboljša in zanesljiva kakovost: barve za obleke, vse vrste barv, suhe in oljnate, mavec (Gips), mastenec (Federweiß), strojno olje, karbolinej, steklarski in mizarski klej, pleskarski, slikarski in mizarski čopiči, kakor tudi drugi v to stroko spadajoči predmeti.

„MERAKL". Lak za pode. „MERAKL". Linoleum lak za pode. „MERAKL". Emajlni lak. „MERAKL". Brunoline.

Ceniki se začasno ne razpošiljajo!

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja
iz slovenskih premogovnikov
velenjski, šentjanški in trboveljski premog

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

Ia čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov: 1664
Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani, Miklošičeva ulica 19.

Telefon št. 508. **Št. pošt. ček. ur. 12.051.**

OBRTNA BANKA v Ljubljani, Kongresni trg 4

daje kredite v obrtne svrhe, po izrednih pogojih, pospešuje ustanavljanje obrtnih in industrijskih podjetij, izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje.
Vloge na knjižice in na tekoči račun obrestuje s
4%
od dne vloge do dne dviga.

Natisnila Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani.